

Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikalie- arbete 2022-2030

Projektinformation

Antagen i kommunstyrelsen, 2022-02-09

Styrgruppen utgörs av följande enhets- eller avdelningschefer:

Thomas Sterner (fritidsförvaltningen), Agneta Sjölund (förskoleförvaltningen),
Drilon Iberdemaj (grundskoleförvaltningen), Henric Nilsson (miljöförvaltningen),
Helén Nilsson (serviceförvaltningen), Gabriella Manieri (stadskontoret),
Thomas Persson (VA Syd).

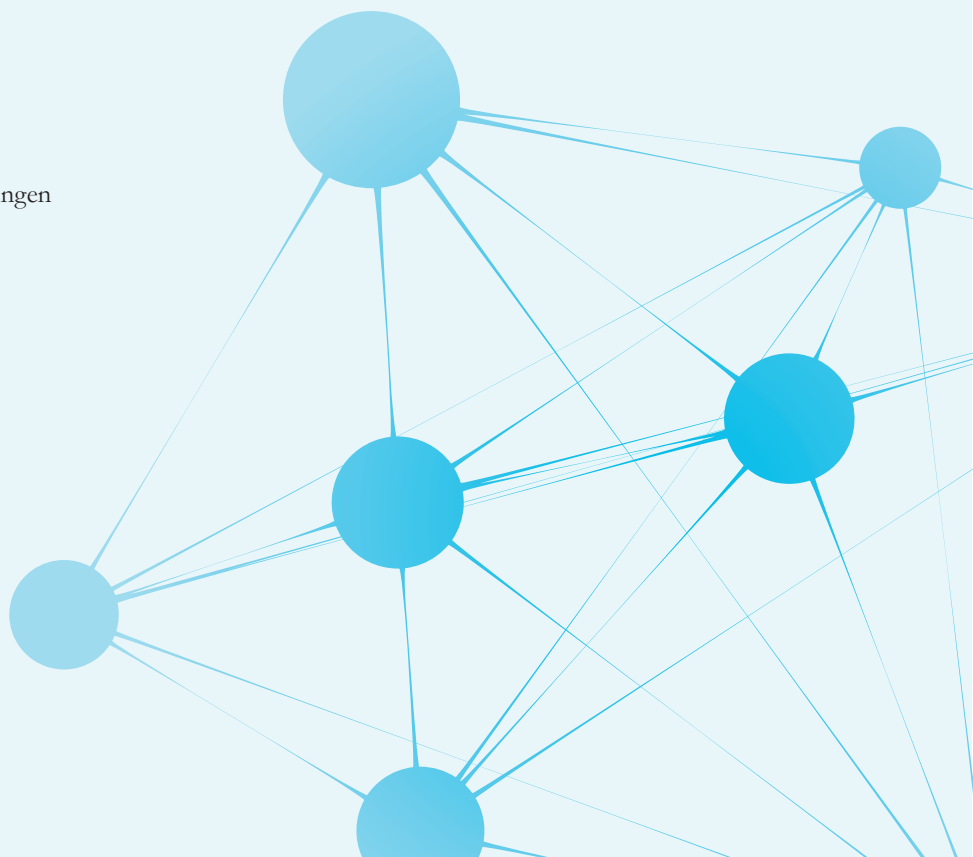
Thomas Sterner har sedan augusti 2018 ingått i styrgruppen.

Projektledare:

Izabella Arwidson, Matilde Törnqvist (miljöförvaltningen)

Förvaltningar och bolag som varit involverade i arbetet:

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen
Boplats Syd
Fastighets- och gatukontoret
Fritidsförvaltningen
Funktionsstödsförvaltningen
Förskoleförvaltningen
Kulturförvaltningen
Grundskoleförvaltningen
Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen
Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen
Malmö Live Konserthus AB
Miljöförvaltningen
MKB Fastighets AB
Parkering Malmö
Serviceförvaltningen
Stadskontoret
Stadsbyggnadskontoret
VA Syd

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	6
Kemikalier - ett komplext område.....	7
Inledning	8
Bakgrund.....	9
Mål och uppföljning	11
Koppling till mål och andra styrande dokument.....	12
Uppföljning av handlingsplanens åtgärder.....	12
Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikaliearbete 2022-2030	14
Handlingsplanens åtgärder.....	15
Projektorganisation.....	16
Kommunikation och stöd.....	18
Inköp och upphandling.....	21
Bygg.....	23
Kartläggning och utfasning.....	26
Lokalvård.....	29
Bekämpningsmedel.....	31
Miljöövervakning.....	33
Kemikaliepolicy.....	35
Plast och mikroplast.....	37
Tillsyn	40
Tillsyn - ett verktyg för ett kemikaliesmartare Malmö.....	41
Budget och resurser	43
Kostnad i timmar och kronor.....	44
Bilaga 1 Lagstiftning	48
Bilaga 2 Prioriteringar för farliga kemiska ämnen	50

Samordnare: Izabella Arwidson och Matilde Törnqvist

Förvaltning: Miljöförvaltningen

Illustrationer: Colourbox

Förord

Malmö stad använder tusentals kemiska ämnen. En del finns i kemiska produkter och en del i varor och material. Alla produkter som vi använder dagligen innehåller kemiska ämnen. Av dessa ämnen är en del farliga, andra ofarliga och många vet vi inte så mycket om. En del kemiska ämnen bryts inte ner utan tas upp i människors kroppar och kan ge upphov till allergier, sjukdomar, påverka arvsmassan och störa fortplantningen, dessa kallas farliga kemiska ämnen.

Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikaliearbete 2022-2030 har föregåtts av handlingsplanen *Kemikalieplan med fokus på barn och unga 2017-2019* och är en fortsättning på det arbetet. Lagstiftningen som rör kemikalieområdet ger inte tillräckligt stöd för att begränsa riskerna med alla dessa farliga kemiska ämnen, därför tar Malmö stad ett ännu större grepp om kemikaliefrågan. Fokus i den här handlingsplanen är att minska Malmöbornas exponering för farliga kemiska ämnen. Eftersom barn och unga är mer känsliga för farliga kemiska ämnen än vuxna kommer ett stort fokus fortsatt ligga på den gruppen. Handlingsplanen är ett verktyg för att minska användningen av farliga kemiska ämnen och på så sätt minska Malmöbornas exponering för farliga kemiska ämnen, genom åtgärder där Malmö stad har rådighet. Arbetet bidrar till Malmö stads miljömål, det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö samt FN:s globala hållbarhetsmål, främst mål 3 Hälsa och välbefinnande, mål 6 Rent vatten och sanitet, mål 12 Hållbar konsumtion och produktion och mål 14 Hav och marina resurser.

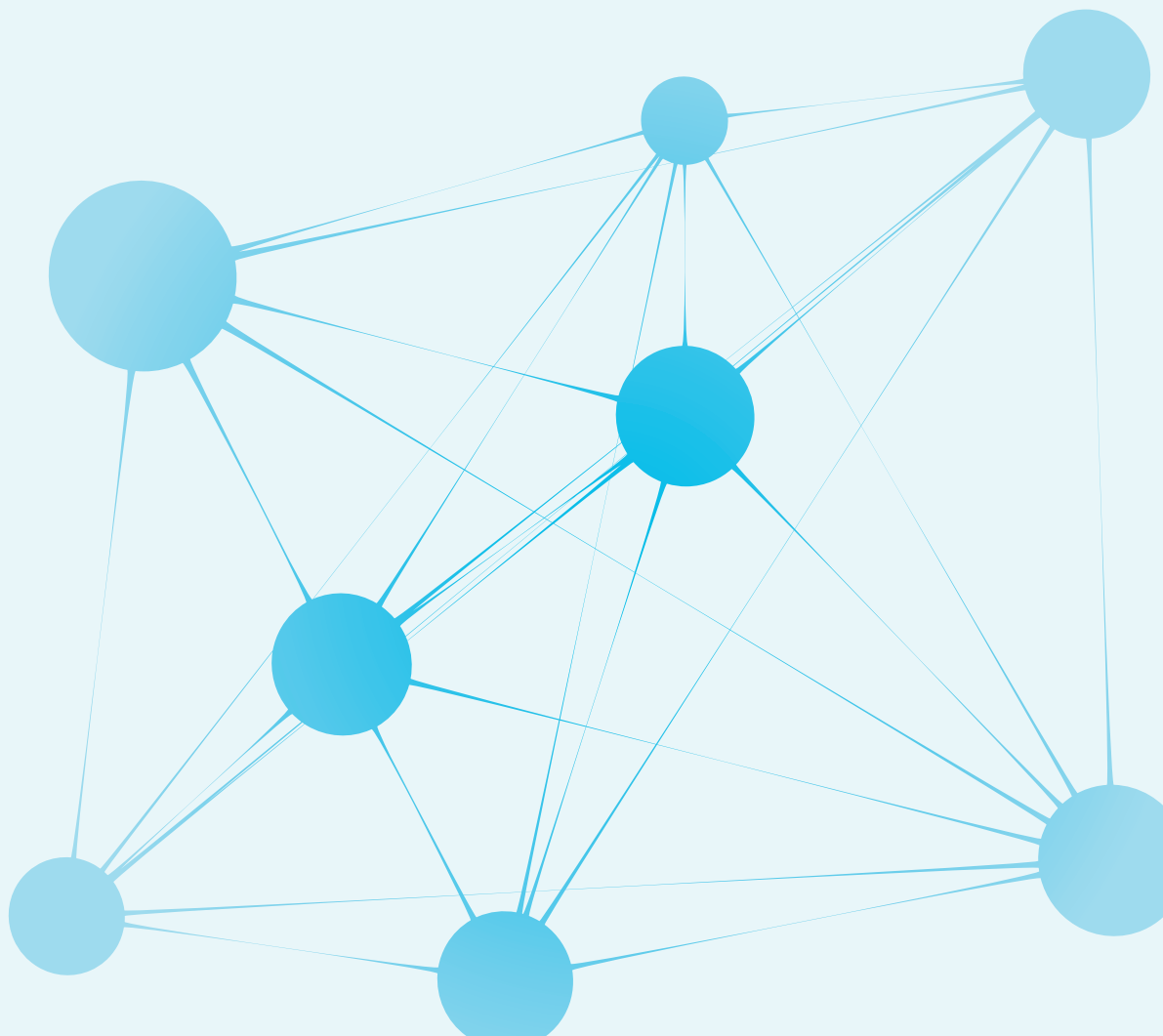
Ett stort tack till alla deltagare som arbetat fram handlingsplanen och som kommer delta i genomförandet av handlingsplanen.

Tillsammans bidrar vi till en hållbar utveckling!

Katrin Stjernfeldt Jammeh
Kommunstyrelsens ordförande

Simon Chrisander
Miljönämndens ordförande

Syftet är att minska användningen av farliga kemiska ämnen och på så sätt minska Malmöbornas exponering för farliga ämnen genom åtgärder där Malmö stad har rådighet.

Sammanfattning

Kemikalier - ett komplext område

Malmö stad använder tusentals kemiska ämnen. En del finns i produkter och en del i varor och material. Lagstiftningen som rör kemikalieområdet ger dock ännu inte tillräckligt med stöd för att begränsa riskerna med alla dessa farliga kemiska ämnen. För att uppnå ett kemikaliesmartare Malmö och bidra till Malmö stads mål, det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och FN:s globala hållbarhetsmål, som rör kemikalieområdet, krävs ett systematiskt arbete. Av miljöprogram 2021-2030 framgår att Malmö stad ska arbeta för att minska hälsofarlig exponering avsevärt.” För att lyckas med detta har Malmö stad, precis som andra kommuner, behov av ett effektivt, koordinerat och strukturerat arbetssätt. Handlingsplan för Malmö stads

strategiska kemikaliearbete 2022-2030 kommer att bli ett betydelsefullt verktyg i arbetet för ett kemikaliesmartare Malmö genom åtgärder där Malmö stad har rådighet. Handlingsplanen är ett styrande dokument för förvaltningar och bolag inom Malmö stad. Miljönämndens uppdrag är att leda och samordna det strategiska kemikaliearbetet. Framtagandet av handlingsplanens åtgärder har skett i samverkan med berörda förvaltningar och bolag. Likaså kommer genomförandet av handlingsplanen att ske i samverkan mellan förvaltningar och bolag.

Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikaliearbete 2022-2030 är en fortsättning på det strategiska kemikaliearbetet som tidigare inletts. Handlingsplanen *Kemikalieplanen med fokus på barn och unga 2017-2019* var begränsad till målgrupper och verksamheter

kopplade till barn och unga. Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikaliearbete 2022-2030 tar ett större grepp men har ett fortsatt fokus på barn och unga eftersom de påverkas mer än vuxna av farliga kemiska ämnen i sin närmiljö då deras kroppar är under utveckling. Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikaliearbete 2022-2030 kommer vid behov att revideras efter fem år.

I kapitlet *Budget och resurser* (sidan 43-47) finns information om vilka åtgärder som respektive förvaltning eller bolag är involverade i.

25 åtgärder har tagits fram som omfattar både projektorganisation och konkreta åtgärder. Se översikt nedan.

Projektorganisation

- 1 styrgrupp
- 2 kemikalieråd

Kommunikation och stöd

- 3 kommunikationsplan
- 4 seminarium för politiker
- 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
- 6 kemikaliesmarta tips för Malmöborna

Inköp och upphandling

- 7 uppföljning av avtal

Bygg

- 8 inventera PVC-golv
- 9 utred alternativ till PVC-golv
- 10 byt ut PVC-golv

Kartläggning och utfasning

- 11 vägledning
- 12 kemi- och/eller laboratoriesalar inom grundskoleförvaltningen
- 13 kemi- och/eller laboratoriesalar samt verkstäder inom gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen
- 14 stadens kemikalieanvändning

Lokalvård

- 15 städguide
- 16 utbildning

Bekämpningsmedel

- 17 riktlinjer för kemisk bekämpning
- 18 kommunikation Malmöborna

Miljöövervakning

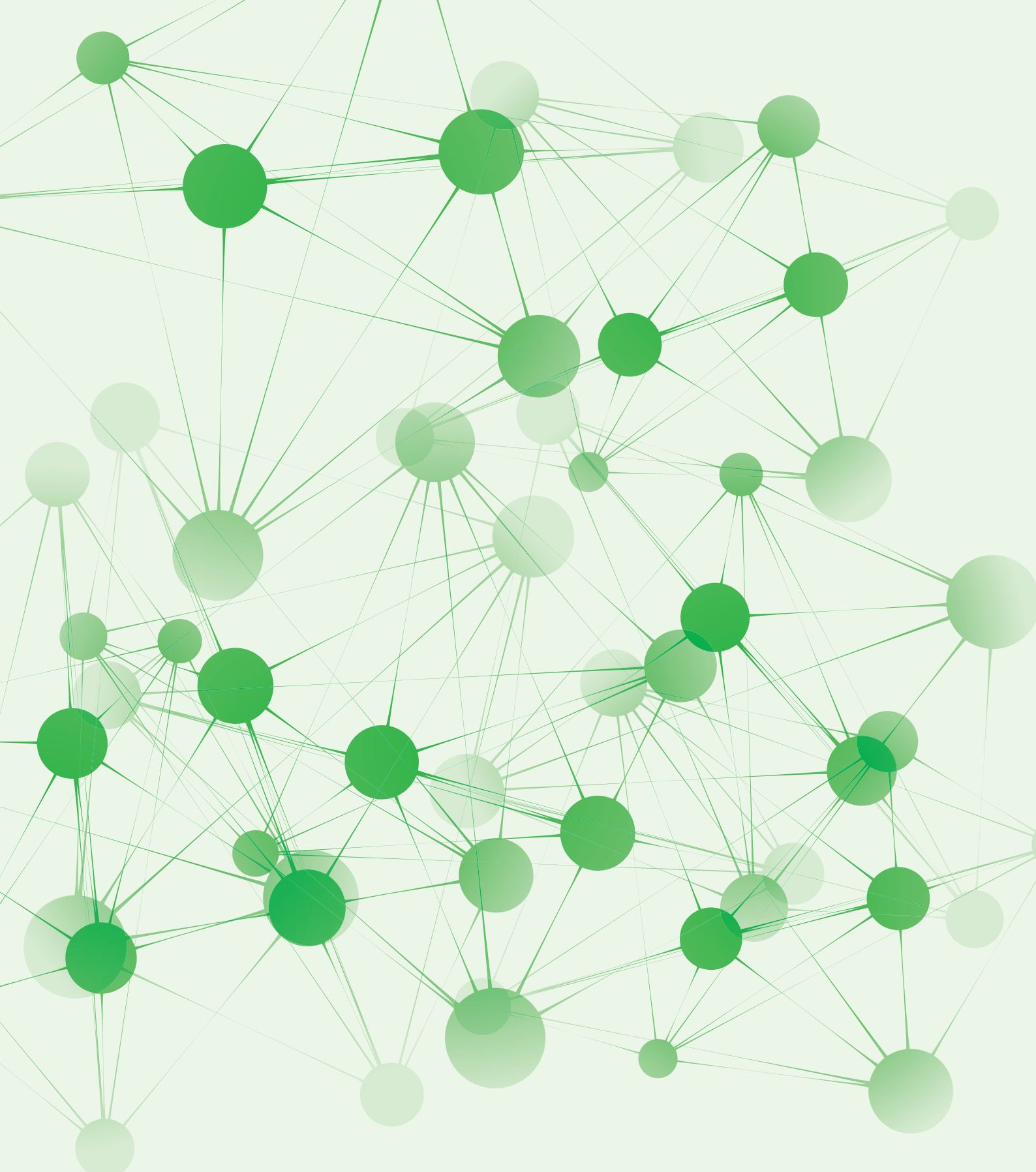
- 19 övervaka miljögifter
- 20 uppströmsarbete
- 21 samarbete och forskning

Kemikaliepolicy

- 22 ta fram en kemikaliepolicy

Plast och mikroplast

- 23 delta i regionala samarbeten
- 24 minska engångsartiklar av plast
- 25 barn och plastmaterial

Inledning

Bakgrund

Kemikalier används inom många områden i dagens samhälle och spelar därför en stor roll i vår vardag. Det finns mängder av kemiska ämnen i miljontals olika varor, produkter och material. Den ekonomiska tillväxten och ökade konsumtionen är en viktig förklaring till att kemikalieproduktionen ökat, nya ämnen tas ständigt fram och nya produkter utvecklas hela tiden. På 50 år har världsproduktionen av kemikalier ökat från knappt 10 miljoner ton till över 400 miljoner ton. Över 100 000 kemiska ämnen har rapporterats till EU:s kemikaliemyndighet ECHA, ungefär en tredjedel av dessa är vanliga och används av samhället varje dag.

Alla produkter som vi använder dagligen, till exempel hygienprodukter, kläder, elektronik och möbler, innehåller kemiska ämnen. Vissa kemikalier kan ge upphov till allergier, sjukdomar, påverka arvsmassan och störa fortplantningen. När flera kemikalier blandas kan också deras effekter förändras, en studie visar exempelvis att blandningar av låga halter miljögifter kan fördubbla den giftiga effekten på människoceller jämfört med kemikaliernas effekter var för sig.

Människan exponeras för kemiska ämnen via inandning, intag av mat och dryck samt via upptag genom huden. Barn och unga är mer känsliga för farliga kemiska ämnen än vuxna eftersom deras kroppar inte är färdigutvecklade. Barn har tunnare hud och andas, äter och dricker mer i förhållande till sin vikt, jämfört med vuxna, vilket ökar upptaget av kemikalier. Efter födseln fortsätter barnens hjärna och immunförsvar att utvecklas, vilket innebär extra känslighet för farliga kemiska ämnen.

Lagstiftning

Omfattande lagstiftning som rör kemikalier finns såväl inom miljöområdet som inom arbetsmiljöområdet. Strängare lagkrav har kommit under de senaste åren, bland annat för ftalater och flamskyddsmedel - kemikalier som tidigare använts i stor utsträckning. Regeringen har beslutat att förbjuda användning av mikroplast i vissa kosmetiska produkter som tandkräm, kroppsskrubb, ansiktspeeling, duschtvål, schampo och balsam. Förbudet gäller från den 1 juli 2018. Detta har resulterat i sjunkande halter av dessa kemikalier i vår närmiljö men även lett till att industrin ersatt kemikalierna med andra ämnen vi saknar kunskap om. Under våren 2018 röstade även EU:s medlemsländer igenom kommissionens förslag om att förbjuda ytterligare 33 farliga ämnen i kläder, skor och andra textilvaror som kan komma i kontakt med människors hud. Förbudet börjar gälla i slutet av 2020 och innebär att cancerogena, mutagena och reproduktionstoxiska ämnen förbjuds i skor och varor av textil.

Trots att lagstiftningen som rör kemikalieområdet skärpts inom vissa områden ger den inte tillräckligt stöd för att begränsa riskerna med alla dessa farliga kemiska ämnen. Många ämnen är dessutom otillräckligt undersökta. Många leverantörer har dålig kunskap om vilka ämnen som ingår i deras varor, även om det kan skilja sig mellan olika branscher. Därför tar Malmö stad ett ännu större grepp om kemikaliefrågan. Lagstiftningen beskrivs i bilaga 1.

Samhällsekonomiska vinster

Miljö- och kemikalierelaterad ohälsa orsakar betydande samhällsekonomiska kostnader i

"På 50 år har världsproduktionen av kemikalier ökat från knappt 10 miljoner ton till över 400 miljoner ton. Över 100 000 kemiska ämnen har rapporterats till EU:s kemikaliemyndighet ECHA, ungefär en tredjedel av dessa är vanliga och används av samhället varje dag."

Källa: EU:s kemikaliemyndighet ECHA

Foto: Apelöga

Sverige, både på kort och längre sikt. Det finns ett samband med användningen av vissa kemikalier och nervskador, njurskador, benskörhet, sterilitet, beteenderubbningar, fosterskador och missbildningar på könsorganen. Samhällsekonomiska kostnader för sjukdom och ohälsa ger direkta kostnader i form av vårdkostnader men även indirekta kostnader som produktionsbortfall. Enligt WHO:s internationella uppskattningar dör 1,3 miljoner människor per år på arbetsplatser på grund av skador som orsakats av industrikemikalier, bekämpningsmedel eller förgiftning. Av en studie från Nordiska Ministerrådet (2004) framgår att miljökostnader för användning av PCB inom EU mellan åren 1971-2018 uppskattas till 3,5-4,5 miljarder kronor. Det finns exempel på samhällsekonomiska kostnader till följd av kemikalieanvändningen i Sverige. På uppdrag av Kemikalieinspektionen har en studie gjorts (2012) som visar att frakturer

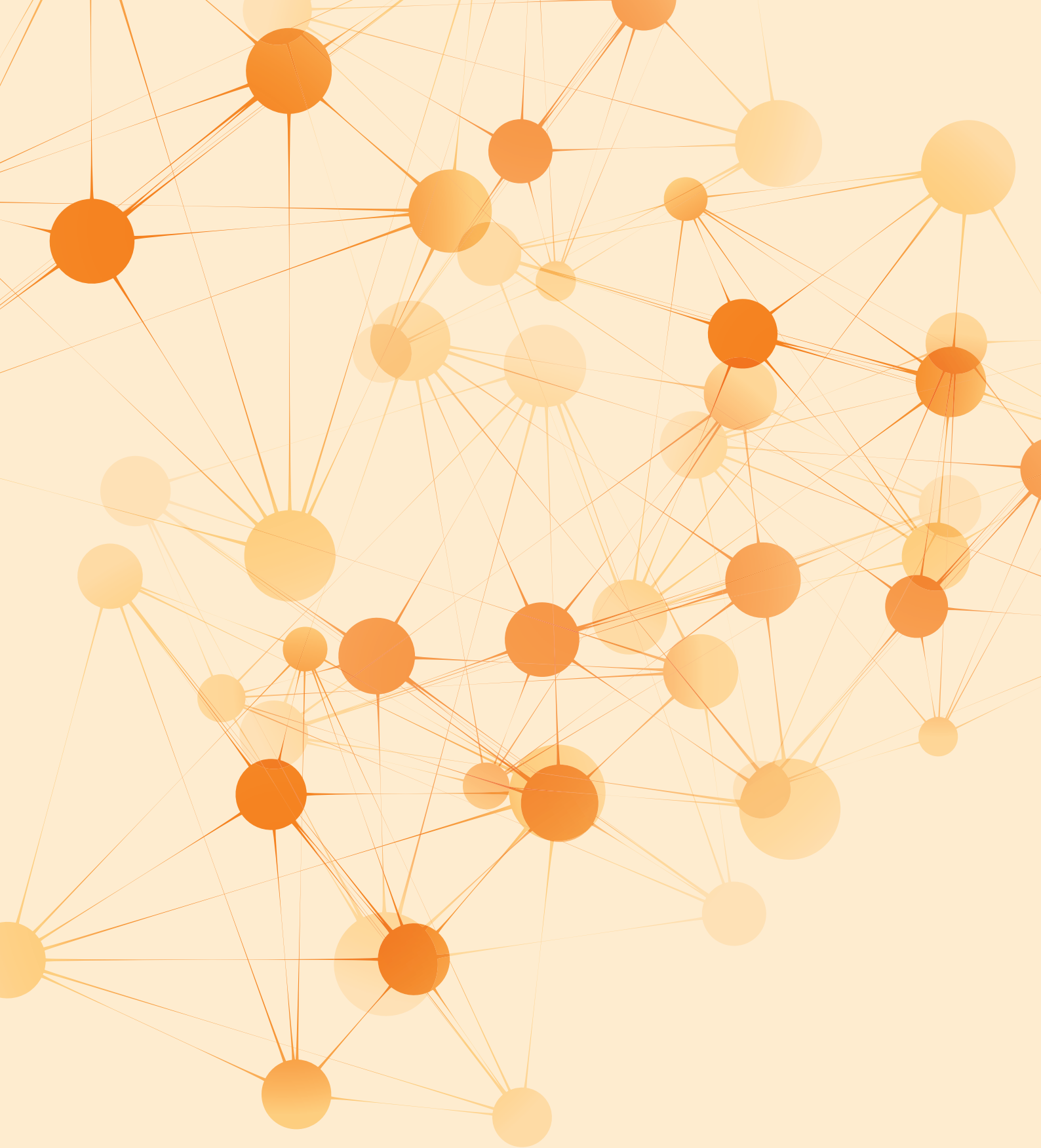
orsakade av höga halter av kadmium – enbart från den mat vi äter – grovt sett uppgår till 4,2 miljarder kronor per år.

Syfte

Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikaliearbete 2022-2030 har föregåtts av handlingsplanen *Kemikalieplan med fokus på barn och unga 2017-2019* och är en fortsättning på det arbetet. Syftet med handlingsplanen är att minska användningen av farliga kemiska ämnen och på så sätt minska Malmöbornas exponering för farliga ämnen genom åtgärder där Malmö stad har rådighet. Med rådighet menas här befogenhet att påverka. Malmö stad har bara rådighet inom vissa områden. Ett visst fokus kommer fortsatt även vara på barn och unga eftersom de är mer känsliga för farliga kemiska ämnen än vuxna. Handlingsplanen kommer vara ett betydelsefullt verktyg i arbetet för

ett kemikaliesmartare Malmö för att i förlängningen kunna bidra till Malmö stads mål, det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och FN:s globala hållbarhetsmål som rör kemikalieområdet.

"Ett visst fokus kommer fortsatt även vara på barn och unga eftersom de är mer känsliga för kemiska ämnen än vuxna"

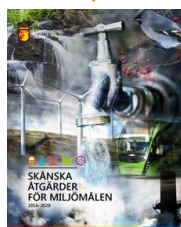

Mål och uppföljning

Symbol för Giftfri miljö

Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikaliearbete 2022-2030

Malmö stads kemikaliearbete bidrar till mål 5, Hälsosafarlig exponering har minskat avsevärt i Malmö, i Miljöprogram för Malmö stad 2021-2030, det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen, det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och flera av FN:s Globala hållbarhetsmål.

Koppling till mål och andra styrande dokument

Mål för Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikaliearbete 2022-2030 är att under genomförandeperioden minska Malmöbornas exponering för farliga kemiska ämnen.

Av miljöprogram 2021-2030 framgår att Malmö stad ska arbeta för att minska hälsofarlig exponering avsevärt. Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikaliearbete 2022-2030 är ett styrande dokument för alla berörda förvaltningar och bolag inom Malmö stad och ingår i stadens struktur för styrdokument och ledning. Handlingsplanen

är ämnad att komplettera övriga styrande dokument som exempelvis miljöprogrammet.

Handlingsplanen kopplar till flera av de FN:s globala hållbarhetsmål, de nationella miljö kvalitetsmålen men främst Giftfri miljö. I Skåne finns ett regionalt åtgärdsprogram för att nå de nationella miljö kvalitetsmålen i Skåne län. Handlingsplanen utgår från Malmö stads miljöprogram och kommunfullmäktigemål.

Uppföljning av handlingsplanens åtgärder

Varje åtgärd har ett eller flera nyckeltal som är utformade så att de ska kunna utvärderas eller mätas.

Handlingsplan för Malmö stads

strategiska kemikaliearbete 2022-2030 kommer vid behov att revideras.

Koppling till FN:s Globala hållbarhetsmål

Handlingsplanen bidrar konkret till fyra av de Globala hållbarhetsmålen:

Mål 3: Hälsa och välbefinnande

Delmål: 3.9 Till 2030 väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark.

Mål 6: Rent vatten och sanitet

Delmål: 6.3 Till 2030 förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten och väsentligt öka återvinningen och en säker återanvändning globalt.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Delmål: 12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

Mål 14: Hav och marina resurser

Delmål: 14.1 Till 2025 förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen.

Koppling till det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö

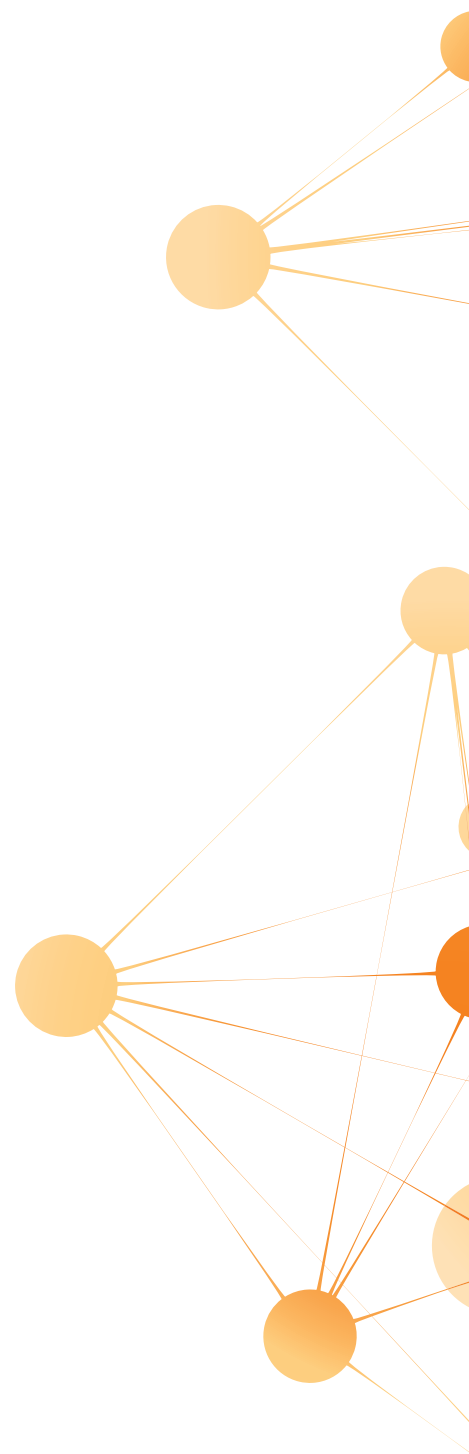
Handlingsplanen bidrar konkret till Giftfri miljö med riksdagens definition:

"Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundnivåerna."

Giftfri miljö tar avstamp i det övergripande målet för miljöpolitiken vilket "är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

Koppling till det regionala arbetet med miljömålen

Skånska åtgärder för miljömålen är ett regionalt åtgärdsprogram för att öka förutsättningarna att nå miljö kvalitetsmålen i Skåne län. I programmet redovisas prioriterade åtgärder för att möta de gemensamma utmaningar vi ser för en hållbar utveckling i länet.

Handlingsplan för Malmö stads strategiska kemikalie- arbete 2022-2030

Handlingsplanens åtgärder

För att tydliggöra arbetet har detaljerade åtgärder tagits fram. Handlingsplanens åtgärder har arbetats fram i samverkan med förvaltningar och bolag i Malmö stad under ledning av miljöförvaltningen. Den förvaltningsövergripande styrgruppen har följt framtagandet av handlingsplanen. För respektive åtgärd beskrivs nyckeltal, ansvarig, projektmedlemmar, start- och slutdatum, kostnad och finansiar för att tydliggöra arbetet. Med projektmedlem menas att man deltar i genomförandet av åtgärden utifrån de tidsramar som angetts i beskrivningen av åtgärden. Angiven funktion är ett exempel på medlem och det är upp till varje förvaltningen att tillsätta den mest lämpade. Den ansvariges roll är att vara sammankallade och att ansvara för att åtgärden genomförs. De tjänstepersoner som varit med i framtagandet har ingen självklar roll i kemikaliearbetet såvida det inte framgår av åtgärdena.

Områden innehållande åtgärder som har tagits fram i syfte att minska Malmöbornas exponering för farliga kemiska ämnen listas till höger.

I kapitlet *Budget och resurser* (sidan 43-47) finns information om vilka åtgärder som respektive förvaltning eller bolag är involverade i.

Projektorganisation

- 1 styrgrupp
- 2 kemikalieråd

Kommunikation och stöd

- 3 kommunikationsplan
- 4 seminarium för politiker
- 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
- 6 kemikaliesmarta tips för Malmöborna

Inköp och upphandling

- 7 uppföljning av avtal

Bygg

- 8 inventera PVC-golv
- 9 utred alternativ till PVC-golv
- 10 byt ut PVC-golv

Kartläggning och utfasning

- 11 vägledning
- 12 kemi- och/eller laboratoriesalar inom grundskoleförvaltningen
- 13 kemi- och/eller laboratoriesalar samt verkstäder inom gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen
- 14 stadens kemikalieanvändning

Lokalvård

- 15 städguide
- 16 utbildning

Bekämpningsmedel

- 17 riktlinjer för kemisk bekämpning
- 18 kommunikation Malmöborna

Miljöövervakning

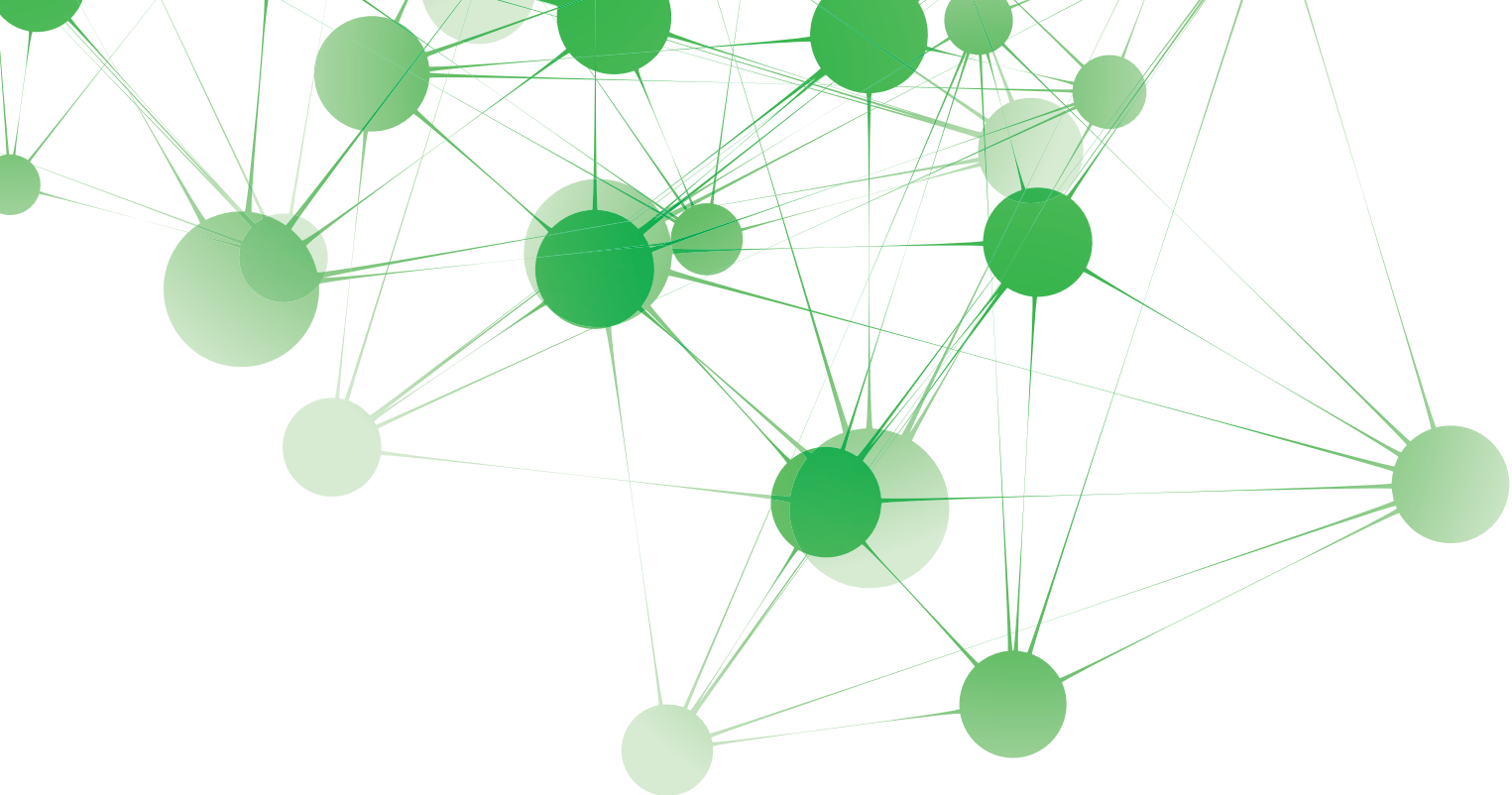
- 19 övervaka miljögifter
- 20 uppströmsarbete
- 21 samarbete och forskning

Kemikaliepolicy

- 22 ta fram en kemikaliepolicy

Plast och mikroplast

- 23 delta i regionala samarbeten
- 24 minska engångsartiklar av plast
- 25 barn och plastmaterial

Projektorganisation

Som nämnts inledningsvis har miljönämnden ansvar för att leda och samordna det strategiska kemikaliarbetet. Projektorganisationen består av en projektledare från miljöförvaltningen, en styrgrupp bestående av representanter från vissa berörda förvaltningar och bolag, ett kemikalieråd och projektgrupper. Varje åtgärd har en projektgrupp.

Projektledarens roll är att se till att mål och åtgärder uppnås, planera och organisera kemikaliarbetet, delegera och följa upp aktiviteter i/med projektgrupper, kommunicera, engagera och motivera projektgrupper, fortlöpande rapportera till styrgruppen och förankra projektgruppernas arbete. Projektledaren ansvarar för att kalla och leda styrgruppsmöten och kemikalierådsmöten.

Styrgruppens roll är att vara ett stöd för projektledaren, följa arbetet med handlingsplanen och bedöma förslag, ändringar och avvikelser under genomförandeperioden.

Styrgruppens ansvarar för att säkerställa att arbetet med handlingsplanen ligger i linje med stadens mål och för att fortlöpande rapportera pågående arbete till stadens politiska organ. Vidare bedömer styrgruppen resultat och om en åtgärd är godkänd att avsluta. Styrgruppen deltar i styrgruppsmöten minst fyra gånger per år.

Kemikalierådets roll är att utgöra ett förvaltningsövergripande nätverk för att diskutera och hantera frågor kopplat till kemikalieområdet. Representanterna ansvarar för att samverka vid frågor som rör kemikalieområdet. Representanterna i kemikalierådet ansvarar för omvärldsbevakning gällande kemikalier kopplat till sin funktion/roll inom staden. Representanterna deltar i kemikalierådsmötena minst fyra gånger per år.

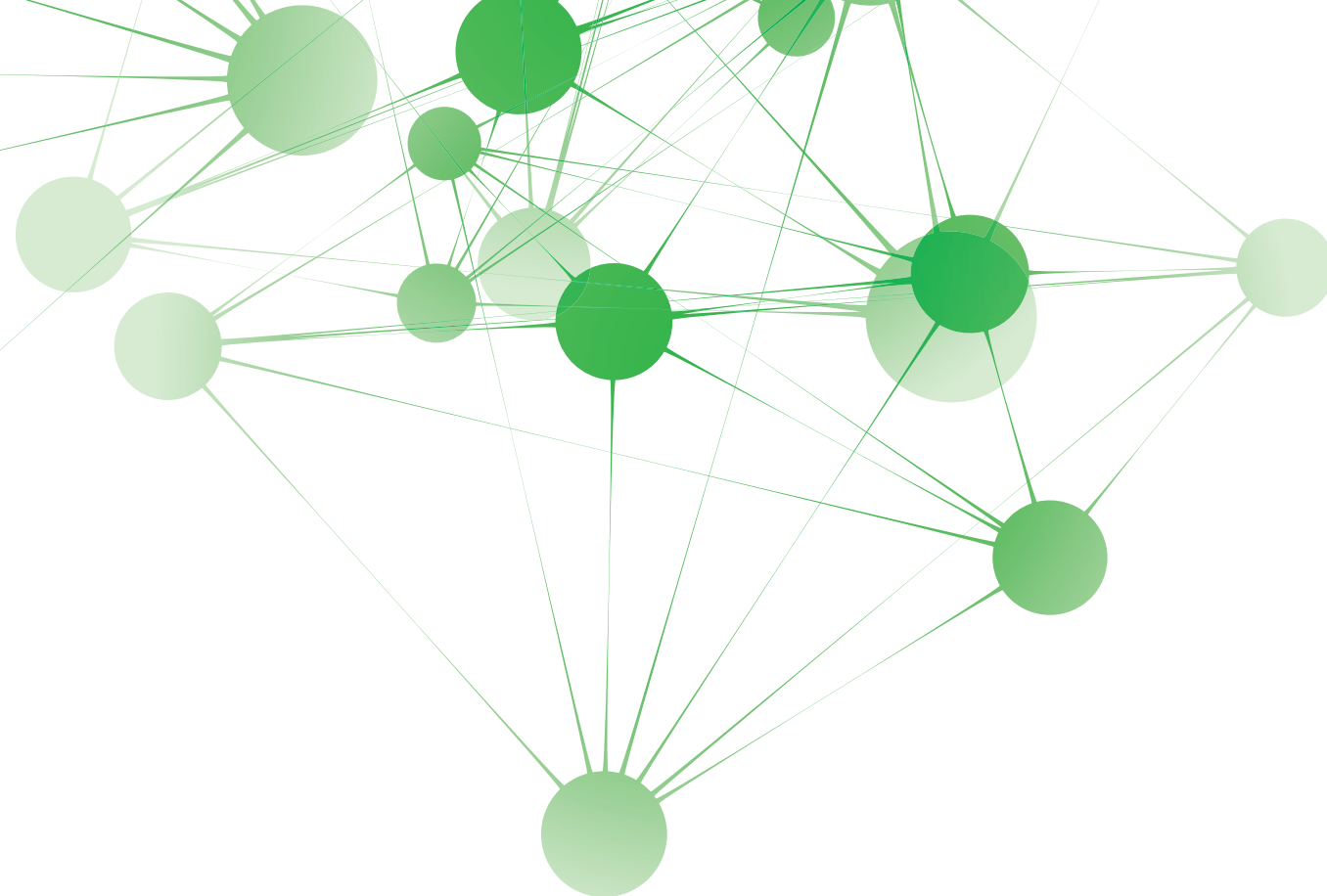
Åtgärder inom området projektorganisation

1 styrgrupp

2 kemikalieråd

Åtgärd 1	Etablera och driva en styrgrupp med representation från de aktörer som är prioriterade i handlingsplanen. Styrgruppen ska träffas minst fyra gånger per år.
Nyckeltal	Har en styrgrupp etablerats? Ja/Nej Har styrgruppen träffats minst fyra gånger per år? Ja/Nej
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Fritidsförvaltningen (avdelningschef, driftavdelningen) Förskoleförvaltningen (ekonomichef) Grundskoleförvaltningen (bitr. enhetschef, lokalplanering) Miljöförvaltningen (enhetschef, miljöövervakning och analys) Serviceförvaltningen (avdelningschef, stadsfastigheter) Stadskontoret (upphandlingschef, upphandlingsenheten) VA Syd (miljöchef)
Start- och slutdatum	2022-2030, årligen
Kostnad	Styrgruppsmöten Nedlagd tid: För att delta i styrgruppsmöten minst fyra gånger per år. Två timmar per möte vilket uppskattas till totalt åtta timmar per år per projektmedlem.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 2	Etablera och driva ett kemikalieråd med representation från de aktörer som är prioriterade i handlingsplanen. Kemikalierådet ska träffas minst fyra gånger per år.
Nyckeltal	Har ett kemikalieråd etablerats? Ja/nej Har kemikalierådet träffats minst fyra gånger per år? Ja/nej
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Fritidsförvaltningen (miljösamordnare) Fastighets- och gatukontoret (miljösamordnare) Miljöförvaltningen (miljöinspektör) Miljöförvaltningen (miljöinspektör) Miljöförvaltningen (livsmedelsinspektör) Miljöförvaltningen (konsumentrådgivare) Miljöförvaltningen (miljöingenjör) MKB (miljöstrateg) Parkering Malmö (miljö- och klimatstrateg) Serviceförvaltningen (miljösamordnare) Serviceförvaltningen (kemikaliesamordnare, kommunteknik) Stadskontoret (hållbarhetskoordinator, upphandlingsenheten) VA Syd (miljöingenjör)
Start- och slutdatum	2022-2030, årligen
Kostnad	Kemikalierådsmöten Nedlagd tid: För att delta i kemikalierådet minst fyra gånger per år. Totalt åtta timmar per år per projektmedlem.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Kommunikation och stöd

Kemikaliefrågan är komplex och kunskapen om farliga kemiska ämnen behöver öka inom Malmö stad och hos Malmöborna för att en förändring ska ske. Med en tydlig och målinriktad kommunikationsplan kan Malmö stad driva en effektiv kommunikation kring kemikaliefrågan, vilket ska leda till att underlätta för kommunens tjänstepersoner, verksamhetsutövare och Malmöborna att göra kemikaliesmarta val.

En kommunikationsplan som omfattar målgrupper, budskap, kanaler och metoder för kommunens kemikaliekommunikation ska tas fram. Handlingsplanen ska vara känd i och utanför Malmö stads organisation.

Genom kommunikation om varför något genomförs samt återkoppling av resultat kan vi

skapa engagemang och förståelse för förändringar. Engagemang och förståelse är grunden för att skapa beteendeförändringar.

Prioriterade målgrupper:

- politiker
- förvaltningar och bolag
- personal som arbetar med barn inom Malmö stads organisation
- blivande förskollärare
- verksamhetsutövare (till exempel frisörer)
- Malmöbor (till exempel föräldrar och ungdomar)

Åtgärder inom området kommunikation och stöd

- 3 kommunikationsplan
- 4 seminarium för politiker
- 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
- 6 kemikaliesmarta tips för Malmöborna

"Kemikaliefrågan är komplex och kunskapen om kemiska ämnen behöver öka inom Malmö stad och hos Malmöborna för att en förändring ska ske."

Åtgärd 3	Ta fram en kommunikationsplan i syfte att sprida kunskap om kemikaliers påverkan på hälsa och miljö och hur Malmö stad minskar exponeringen av farliga kemiska ämnen. Kommunikationen ska rikta sig till både kommunens organisation och till Malmöborna. Genomföra insatser enligt planen.
Nyckeltal	Finns en kommunikationsplan? Ja/nej Andel åtgärder som genomförts enligt planen (målvärde 100 procent) Ange procent
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (kommunikatör) Referensgrupp: Kulturförvaltningen (fritidsassistent), miljöförvaltningen (konsumentrådgivare, miljöinspektör och livsmedelsinspektör) och VA Syd (miljöingenjör).
Start- och slutdatum	2022-2030, revideras vid behov
Kostnad	Ta fram kommunikationsplan Nedlagd tid: Att ta fram kommunikationsplan uppskattas ta 40 timmar för miljöförvaltningen (kommunikatör). Nedlagd tid för miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete) uppskattas till 20 timmar. Nedlagd tid för kulturförvaltningen (fritidsassistent) uppskattas till åtta timmar. Nedlagd tid för resterande medlemmar i referensgrupp uppskattas till två timmar per referensgruppsdeltagare.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 4	Genomföra seminarium för förtroendevalda i syfte att öka kunskaper om kemikalier och dess påverkan på hälsa och miljö.
Nyckeltal	Har ett seminarium genomförts under det senaste året? Ja/nej Antal politiker som deltagit på seminariet det senaste året (målvärde 50) Ange antal
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (kommunikatör) Arrangera seminarium Nedlagd tid: Uppskattas till 20 timmar för miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete) och 10 timmar för miljöförvaltningen (kommunikatör). Kostnad: För föredragshållare och fika uppskattas till 10 000 kr per år.
Start- och slutdatum	2022-2030, årligen
Kostnad	Arrangera seminarium Nedlagd tid: Uppskattas till 20 timmar för miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads kemikalieplan) och 10 timmar för miljöförvaltningen (kommunikatör). Kostnad: För föredragshållare och fika uppskattas till 10 000 kr.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner. Kostnad för föredragshållare och fika bekostas av miljöförvaltningen.

Åtgärd 5	Ta fram broschyrer om kemikaliesmart vardag anpassad för Malmö stads förvaltningar och bolag.
Nyckeltal	Har broschyrer tagits fram? Ja/nej Har broschyrerna kommunicerats till berörda förvaltningar? Ja/nej
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (kommunikatör) Arbetsmarknads- och socialförvaltningen (planeringssekreterare) Fritidsförvaltningen (miljösamordnare) Funktionsstödsförvaltningen (utvecklingssekreterare) Förskoleförvaltningen (utvecklingspedagog) Grundskoleförvaltningen (kontaktperson för miljöfrågor) Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen (planeringssekreterare) Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen (miljösamordnare) Kulturförvaltningen (specialpedagog) Parkering Malmö (miljö- och klimatstrateg)
Start- och slutdatum	2022 - 2023 Broschyrernas teman Skapande och återbruksmaterial (förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen, kulturförvaltningen, miljöförvaltningen) Kemisar, lab och verkstäder (grundskoleförvaltningen, gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, miljöförvaltningen) Skolor och fritidsgårdar (fritidsförvaltningen, grundskoleförvaltningen, gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, miljöförvaltningen) LSS-boenden och särskilda boenden (arbetsmarknads- och socialförvaltningen, funktionsstödsförvaltningen, hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen, miljöförvaltningen) Kemikaliesmart fordonsverksamhet (Parkering Malmö, miljöförvaltningen)
Kostnad	Ta fram broschyrer Nedlagd tid: Uppskattas till åtta timmar för deltagare per tema. För miljöförvaltningen (kommunikatör) och miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete) uppskattas tiden till 40 timmar per tema och person. Kostnad grafisk formgivning: Uppskattas till 30 000 kr. Kostnad för tryck: Uppskattas till 20 000 kr.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner. Kostnad för att grafisk formgivning och tryck bekostas av miljöförvaltningen.

Åtgärd 6	Ta fram kemikaliesmarta tips för hemmet och vardag riktat till Malmöborna. Kommunicera tipsen till Malmöborna.
Nyckeltal	Har kemikaliesmarta tips tagits fram? Ja/nej Har kemikaliesmarta tips kommunicerats till Malmöborna? Ja/nej
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (kommunikatör)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Start- och slutdatum	2022-2030, årligen
Kostnad	Ta fram och kommunicera kemikaliesmarta tips Nedlagd tid: Uppskattas till 400 timmar för miljöförvaltningen (kommunikatör) och miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete). Kostnad grafisk formgivning: Uppskattas till 30 000 kr.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner. Kostnad för att grafisk formgivning bekostas av miljöförvaltningen.

Inköp och upphandling

Malmö stad köper varor, tjänster och entreprenader för nio miljarder kronor per år. I egenskap av betydande köpare på marknaden kan Malmö stad påverka så att utbudet av hållbara varor och tjänster utökas, speciellt inom de produktkategorier där Malmö stad har stora inköpsvolymerna. Malmö stads policy för inköp visar vägen för ekonomiskt, miljömässigt och socialt ansvarstagande.

Malmö stad ställer kemikaliekraav vid upphandling vilket är ett viktigt instrument för att fasa ut farliga kemiska ämnen. Exempel på tydliga kemikaliekraav kan vara haltgränser av utpekade kemiska ämnen eller att helt utesluta ett visst kemiskt ämne, exempelvis Bisfenol A- fria livsmedelsförpackningar. För att säkerställa att Malmö stads avtalsparter efterlever samtliga kemikaliekraav krävs en kontinuerlig och omfattande avtalsuppföljning. Uppföljningen sker genom dialog med leverantörer för att anpassa produktutbudet i e-handelssystemet, granskning av teknisk dokumentation och/eller analys av det kemiska innehållet. Vidare arbetar Malmö stad kontinuerligt tillsammans med leverantörerna för produktutveckling i riktning mot bättre alternativ. Genomförda uppföljningar där produkter analyserats med hänsyn av kemiskt innehåll är uppföljning av idrottsmaterial år 2016 vilket resulterade i att två produkter togs bort från sortimentet och ersattes av kemikaliesmartare alternativ. År 2018 genomfördes kemiska analyser av produkter från ramavtalen för leksaker, skapandematerial och idrottsmaterial.

Stadskontorets upphandlingsenhet har tagit fram en arbetsprocess som syftar till att säkra hållbarhetsperspektivet genom hela upphandlingsprocessen i samarbete med upphandlare, beställare och leverantörer. Malmö stad arbetar med hållbarhet i upphandling ur fem aspekter:

Åtgärden innebär att utvalda avtal kommer att följas upp med avseende på kemiskt innehåll. Under 2022-2030 kommer några av nedanstående särskilt prioriterade produktgrupper att följas upp.

Prioriterade produktgrupper:

- Engångsmaterial (till exempel handskar)
- Förpackningsmaterial för livsmedel
- IT-produkter
- Kemtekniska produkter
- Kosmetiska produkter
- Möbler
- Lekmaterial
- Profilprodukter, presenter och give-aways
- Skapandematerial
- Textil

Åtgärder inom området inköp och upphandling

7 uppföljning av avtal

Åtgärd 7	Följa upp avtal genom dialog med leverantörer, anpassa produktutbudet i e-handelssystemet, granska teknisk dokumentation och/eller analysera kemiskt innehåll.
Nyckeltal	Antal avtal som följts upp (målvärde 1 avtal per år) Ange antal
Ansvarig (funktion)	Stadskontoret (hållbarhetskoordinator, upphandlingsenheten)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Start- och slutdatum	2022 - 2030
Kostnad	Följa upp avtal Nedlagd tid: Uppskattas till 120 timmar per avtal för miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete) och stadskontoret (hållbarhetskoordinator, upphandlingsenheten). Kostnad för inköp av stickprov för kemisk analys samt analys av kemiskt innehåll uppskattas till 50 000 kr per avtal per år.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner. Inköp av stickprov för kemisk analys samt analys av kemiskt innehåll ska bekostas av stadskontoret.

Bygg

I byggbranschen används tusentals kemiska produkter och byggvaror med olika kemiska tillsatser. Dessa varor och produkter byggs in i de fastigheter där vi kommer att bo, jobba och vistas i många år framöver. Byggprodukter är högt prioriterade i Malmö stads kemikaliearbete på grund av att många av dem avger farliga kemiska ämnen som kan utgöra risker. Det kan förekomma mer än 6 000 organiska ämnen i en inomhusmiljö, upp till 500 av dessa kan orsakas av emissioner från byggnadsmaterial. Byggnader har lång livslängd vilket innebär att rätt val av material vid nybyggnation, samt renovering av befintliga byggnader, utgör möjligheter för minskad exponering av farliga kemiska ämnen vilket kan bidra till bättre och mer hälsosamma miljöer för de som vistas i lokalerna.

"Det kan förekomma mer än 6 000 organiska ämnen i en inomhusmiljö, upp till 500 av dessa kan orsakas av emissioner från byggnadsmaterial."

PVC-golv är vanligt förekommande i förskole- och skolmiljöer, främst av praktiska skäl då dessa är lätta att rengöra och underhålla samt att de har lång livslängd. Eftersom förekomsten av hormonstörande ämnen som ftalater i inomhusmiljön

kan kopplas till PVC-golv, interiör och inredning är det troligt att det förekommer olika typer av ftalater i varierande mängder på förskolor och skolor.

2016 gjordes en nulägesanalys av vissa kemiska ämnen som kommer från byggnadsmaterial och inventarier på förskolor i Malmö stad. Materialprover från PVC-golv och damm från några ytor på ett tiotal förskolor samlades in. Damm kan spegla vilka ämnen som används i de produkter som vi omger oss med i vardagen och materialprover kan visa innehåll av bland annat mjukgörare. Metodiken som användes var densamma som den provtagning som är gjord på mer än hundra förskolor i Stockholms stad. Malmö stads resultat är jämförbara med de i Stockholm, varför slutsatserna från de större studierna är användbara även för Malmös förskolor, skolor och andra lokaler där barn vistas. Resultatet från Stockholms stad har visat att ålder på PVC-golvet avgör vilka mjukgörare det innehåller. Vidare har konstaterats att en plan behöver tas fram för att successivt byta ut äldre PVC-golv. I resultatet från Malmö kan konstateras att om PVC-golv läggs ovanpå varandra kommer de olika mjukgörarna från samtliga lager att påträffas i dammet. Vid nybyggnation, renovering och ombyggnation är det viktigt att vara noggrann med materialval, exempelvis vilket golv som läggs, i lokaler där barn vistas.

MKB Fastighets AB slutade 2012 att lägga in nya PVC-golv med ftalater vid renovering och nyproduktion. Äldre golv ersätts därmed succesivt vid underhåll.

Med anledning av ovanstående behöver äldre PVC-golv på sikt bytas i samband med renoveringar och ombyggnationer. För att

kunna göra en bedömning om prioriteringar behöver PVC-golv i förskolor och grundskolor inventeras. Inventeringen av PVC-golv ska omfatta årtal då golvet lades in och antal kvadratmetergolv per objekt. För att kunna göra utbyte av äldre PVC-golv behöver nya golvmaterial utredas. Nya, redan inlagda, PVC-golv kommer inte att bytas ut utan det handlar om äldre PVC-golv som ska bytas i samband med renoveringar och ombyggnationer.

Åtgärder inom området bygg

8 inventera PVC-golv

9 utred alternativ till gamla PVC-golv

10 byt ut gamla PVC-golv

Illustration: Anna Sjölin

Åtgärd 8	Inventera befintliga PVC-golv i förskolor och grundskolor. Inventeringen ska omfatta följande: årtal då golvet lades in och kvadratmeter golv per objekt.
Nyckeltal	Andel förskolor, som förvaltas av serviceförvaltningen (stadsfastigheter), som inventerats (målvärde år 2024 är 100 procent, motsvarar ca 170 st 2018) Ange procent Andel skolor, som förvaltas av serviceförvaltningen (stadsfastigheter), som inventerats (målvärde år 2024 är 100 procent, motsvarar ca 75 st 2018) Ange procent
Ansvarig (funktion)	Serviceförvaltningen (enhetschef, fastighetsförvaltning, stadsfastigheter)
Projektmedlemmar (funktion)	Serviceförvaltningen (sektionschef, förskola, stadsfastigheter) Serviceförvaltningen (sektionschef, grundskola, stadsfastigheter) Förskoleförvaltningen (enhetschef, enheten för fysisk miljö) Grundskoleförvaltningen (bitr enhetschef, enheten för lokalplanering)
Start- och slutdatum	2022 - 2024
Kostnad	Inventering av PVC-golv Nedlagd tid: inom ordinarie arbetstid för att genomföra inventeringen.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 9	Utred alternativ till gamla PVC-golv i förskolor och grundskolor. Eventuell merkostnad för alternativt material ska beräknas. Vilka typer av gamla PVC-golv som ska prioriteras för utbyte ska anges.
Nyckeltal	Har ett alternativt material utretts och förankrats i styrgruppen? Ja/Nej
Ansvarig (funktion)	Serviceförvaltningen (enhetschef, fastighetsförvaltning, stadsfastigheter)
Projektmedlemmar (funktion)	Förskoleförvaltningen (planeringssekreterare, enheten för fysisk miljö) Grundskoleförvaltningen (utredningssekreterare) Serviceförvaltningen (byggprojektledare, projektenheten, stadsfastigheter) Serviceförvaltningen (sektionschef, förskola, stadsfastigheter) Serviceförvaltningen (sektionschef, grundskola, stadsfastigheter) Serviceförvaltningen (miljösamordnare, stadsfastigheter) Serviceförvaltningen (enhetschef städservice, kommundjänster) Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliarbete)
Start- och slutdatum	2023 - 2024
Kostnad	Utreda alternativ Nedlagd tid: Uppskattas till 25 timmar för serviceförvaltningen (enhetschef, fastighetsförvaltning, stadsfastigheter), serviceförvaltningen (miljösamordnare, stadsfastigheter) och miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliarbete). Nedlagd tid för resterande i projektgruppen uppskattas till åtta timmar per projektmedlem. Kostnad: En extern konsult kommer att anlitas för att få en bred och objektiv bedömning av marknadens utbud av lämpliga mattor för stadens fastigheter.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 10	Utbyte av gamla PVC-golv till annat material ska arbetas in i befintliga underhållsplaner.
Nyckeltal	Andel förskolor respektive grundskolor som fått sitt äldre PVC-golv utbytt (målvärde 100 procent) Ange procent
Ansvarig (funktion)	Serviceförvaltningen (enhetschef, fastighetsförvaltning, stadsfastigheter)
Projektmedlemmar (funktion)	Serviceförvaltningen (sektionschef, förskola, stadsfastigheter) Serviceförvaltningen (sektionschef, grundskola, stadsfastigheter) Förskoleförvaltningen (enhetschef, enheten för fysisk miljö) Grundskoleförvaltningen (bitr enhetschef, enheten för lokalplanering)
Start- och slutdatum	2024 - 2030, kontinuerligt
Kostnad	Byte av PVC-golv Nedlagd tid: Nedlagd tid inom ordinarie arbetstid.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner. Kostnad: Golv kommer att bytas på sikt i samband med renoveringar och ombyggnationer vilket ska arbetas in i befintliga underhållsplaner.

Kartläggning och utfasning

Inom Malmö stads verksamheter används många olika kemiska produkter och den totala mängden farliga kemiska ämnen i kommunens verksamheter ska minska. En felaktig hantering av kemiska produkter kan leda till att någon skadar sig och/eller att farliga kemiska ämnen släpps ut i miljön. Ett första steg i arbetet är att inventera och dokumentera de kemiska produkter som finns i verksamheten. Den som använder kemiska produkter i sitt arbete behöver få information om produkternas farliga egenskaper, risker och de skyddsåtgärder som ska vidtas. Säkerhetsdatablad ska därför finnas för alla kemiska produkter. Nästa steg är att kontinuerligt arbeta med utbyte av kemiska produkter, som kan medföra risker för miljö eller hälsa, till alternativ som medför mindre risker. Utbytet innebär konkret att användare av produkter som innehåller så kallade utfasningsämnen, prioriterade riskminskningsämnen, SVHC-ämnen, hormonstörande ämnen, se bilaga 2, löpande ska arbeta med att byta ut sådana produkter.

Ett antal av stadens förvaltningar och bolag består av tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter enligt Miljöbalkens (1998:808) 9 kapitel om miljöfarlig verksamhet. För dessa finns krav på att föra kemikalieförteckning vilket framgår av förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll. I 26 kap. 19 § miljöbalken finns det ett grundkrav om egenkontroll som gäller för alla verksamhetsutövare, även de som inte omfattas av anmälnings- eller tillståndsplikt. Att ha kontroll på sina kemiska produkter genom att hålla ett register är en del av egenkontrollen. Det finns också enligt arbetsmiljö-

lagstiftning krav på förteckning samt riskbedömning av de kemiska produkter som används inom verksamheter (AFS 2011:9). I 2 kap. 4 § miljöbalken beskrivs produktvalsprincipen som innebär att kemiska produkter som kan medföra risker för miljö eller hälsa ska bytas ut mot alternativ som medför mindre risker. Detta innebär att användare av produkter som innehåller utfasningsämnen eller prioriterade riskminskningsämnen löpande ska arbeta med att byta ut sådana produkter genom så kallat substitutionsarbete. Arbetsgivaren har arbetsmiljöansvaret och är därmed skyldig att göra riskbedömningar för de kemiska produkter som används.

Åtgärderna innebär att en vägledning innehållande hantering och användning av kemiska produkter, förvaring av kemiska produkter samt utbyte av oönskade ämnen ska tas fram. Vidare ska kemisalar, laboratoriesalar och verkstäder inventeras och kemiska produkter ska dokumenteras i en kemikalieförteckning. Det ska finnas uppdaterade säkerhetsdatablad för respektive kemisk produkt och kemikalierester tas om hand som farligt avfall. Utbyte av oönskade ämnen ska ske utifrån framtagen vägledning. Det är av intresse att få en samlad bild över stadens kemikalieanvändning, i den mån som är möjlig, varför miljöförvaltningen kommer att göra en sådan sammanställning.

Åtgärder inom området kartläggning och utfasning

11 vägledning

12 kemi- och/eller laboratoriesalar inom grundskoleförvaltningen

13 kemi- och/eller laboratoriesalar samt verkstäder inom gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen

14 stadens kemikalieanvändning

Illustration: Anna Sjölin

"Den som använder kemiska produkter i sitt arbete behöver få information om produkternas farliga egenskaper, risker och de skyddsåtgärder som ska vidtas."

Åtgärd 11	Ta fram en vägledning innehållande hantering och användning av kemiska produkter, förvaring av kemiska produkter samt utbyte av oönskade ämnen.
Nyckeltal	Har vägledning tagits fram? Ja/Nej
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Kemikalierådet: Fastighets- och gatukontoret (miljösamordnare) Fritidsförvaltningen (miljösamordnare) Miljöförvaltningen (miljöinspektör) Miljöförvaltningen (miljöingenjör) Miljöförvaltningen (kommunikatör) Miljöförvaltningen (livsmedelsinspektör) Miljöförvaltningen (miljöinspektör) Miljöförvaltningen (konsumentrådgivare) Parkering Malmö (miljö- och klimatstrateg) Serviceförvaltningen (miljösamordnare) Serviceförvaltningen (kemikaliesamordnare, kommunteknik) VA Syd (miljöingenjör)
Start- och slutdatum	2022 - 2030
Kostnad	Vägledning Nedlag tid: Uppskattas till 20 timmar per projektmedlem.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner

Åtgärd 12	Kemi- och/eller laboratoriesalar i grundskola ska inventeras. Kemiska produkter ska dokumenteras i en kemikalieförteckning och det ska finnas uppdaterade säkerhetsdatablad för respektive kemisk produkt. Utbyte av oönskade ämnen ska ske utifrån framtagna vägledning.
Nyckeltal	Andel kemi- och/eller laboratoriesalar som inventerats (målvärde 100 procent) Ange procent Andel inventerade kemi- och/eller laboratoriesalar som uppfyller miljöbalkens krav vid första tillsynsbesök, det vill säga skolor utan avvikelse (målvärde 100 procent) Ange procent
Ansvarig (funktion)	Grundskoleförvaltningen (rektorer)
Projektmedlemmar (funktion)	Grundskoleförvaltningen (rektorer och administrativa chefer)
Start- och slutdatum	2022 - 2030, kontinuerligt
Kostnad	Inventering och utfasning Nedlagd tid: Nedlagd tid inom ordinarie arbetstid.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 13	Kemi- och/eller laboratoriesalar i gymnasium samt verkstäder inom yrkesutbildning ska inventeras. Kemiska produkter ska dokumenteras i en kemikalieförteckning och det ska finnas uppdaterade säkerhetsdatablad för respektive kemisk produkt. Utbyte av oönskade ämnen ska ske utifrån framtagen vägledningen.
Nyckeltal	<p>Andel kemi- och/eller laboratoriesalar i gymnasium som inventerats (målvärde 100 procent) Ange procent</p> <p>Andel inventerade kemi- och/eller laboratoriesalar som uppfyller miljöbalkens krav vid första tillsynsbesök, det vill säga gymnasium utan avvikelse (målvärde 100 procent) Ange procent</p> <p>Andel verkstäder inom yrkesutbildning som inventerats (målvärde 100 procent) Andel procent</p> <p>Andel inventerade verkstäder som uppfyller miljöbalkens krav vid första tillsynsbesök, det vill säga yrkesutbildning utan avvikelse (målvärde 100 procent) Ange procent</p>
Ansvarig (funktion)	Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen (rektorer)
Projektmedlemmar (funktion)	Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen (rektorer)
Start- och slutdatum	2022 - 2030, kontinuerligt
Kostnad	Inventering och utfasning Nedlagd tid: Nedlagd tid inom ordinarie arbetstid.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 14	Sammanställ stadens kemikalieanvändning och kommunicera resultatet till förvaltningar och bolag.
Nyckeltal	<p>Har en sammanställning tagits fram? Ja/Nej</p> <p>Har resultatet kommunicerats till förvaltningar och bolag? Ja/Nej</p>
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (utredare)
Start- och slutdatum	2022 - 2030, årligen
Kostnad	Sammanställning Nedlagd tid: Uppskattas till 80 timmar per projektmedlem.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Lokalvård

Det finns flera anledningar till varför lokalvård är viktig. Det handlar om hygien, trivsel, säkerhet och ekonomi. God hygien är nödvändig för att människan ska må bra och minska smittspridning. En välvårdad inredning och välsköta golv kan användas under lång tid, vilket håller kostnaderna nere. Användning av kemtekniska produkter behövs ibland men genom att använda rätt städteknik kan städ många gånger utföras utan kemtekniska produkter. Detta bidrar till minskade kostnader och dessutom en kemikaliesmartare vardag, både för den som utför städ och för de som vistas i lokalerna.

Lokalvård kan vara svårt att bedöma om den är rätt utförd eller inte, eftersom betraktarens upplevelser och kunskaper avgör vad som anses bra städat. Många har åsikter om lokalvård men en korrekt bedömning kan dock endast städutbildad personal göra som vet vilket resultat som går att uppnå med rätt städteknik. Att utföra lokalvård innebär inte enbart att avlägsna smuts och skapa god arbetsmiljö, det handlar även om att förvalta och vårda lokalerna. Därför är kunskap och det långsiktiga tänket viktiga aspekter.

Att redan från planeringsstadiet vara medveten om att alla ytor och material ska vara städbara samt att det krävs ett underhåll som är hållbart, såväl ur ekonomiskt som miljövänligt perspektiv, är avgörande för att skapa goda förutsättningar för god och hållbar lokalvård. För att få en bra kvalitet på lokalvården måste man lägga frekvenser som hör ihop med verksamhetens förutsättningar.

"Att utföra lokalvård innebär inte enbart att avlägsna smuts och skapa god arbetsmiljö, det handlar även om att förvalta och vårda lokalerna."

Det finns ett behov av stöd när det gäller hur man utför lokalvård det vill säga metoder, utrustning, val av kemtekniska produkter, dosering med mera vilket är bakgrunden till åtgärderna. Det är motiverat att ta fram en städguide samt

genomföra utbildning i städteknik. Utbildningar ska hållas för följande grupper: nybyggnation och renovering, simhallar, sporthallar och sportanläggningar, verkstäder, LSS-boenden och särskilda boenden och kök samt kontor, skolor, förskolor och kultur. Lokalvård sker på flera olika driftsätt i Malmö stad. Målgruppen för städguide och utbildningar är lokalvård i egen regi det vill säga när någon anställd av verksamheten själv och inte centralt. Exempelvis någon som utför lokalvård eller delvis har en lokalvårdsuppgift på en förskola och är anställd av förskolechefen.

Prioriteringar:

- nybyggnation och renovering - planera för lokalvård
- lokalvård för simhallar
- lokalvård för sporthallar och sportanläggningar
- lokalvård för verkstäder
- lokalvård för kök
- lokalvård för kontor, skolor och kultur

Åtgärder inom området lokalvård

15 städguide

16 utbildning

Åtgärd 15	Ta fram en städguide anpassad för för följande grupper: nybyggnation och renovering, simhallar, sporthallar och sportanläggningar, verkstäder, LSS-boenden och kök samt kontor, skolor och kultur.
Nyckeltal	Har städguide tagits fram? Ja/Nej
Ansvarig (funktion)	Serviceförvaltningen (sektionschef, städservice) Serviceförvaltningen (städkoordinator, stödsupport)
Projektmedlemmar (funktion)	Fritidsförvaltningen (miljösamordnare) Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete) Miljöförvaltningen (kommunikatör) Parkering Malmö (miljö- och klimatstrateg) Serviceförvaltningen (utvecklingssekreterare, skolrestauranger) Referensgrupp: Serviceförvaltningen (byggprojektledare, stadsfastigheter), miljöförvaltningen (miljöinspektör och livsmedelsinspektör), grundskoleförvaltningen (projektledare)
Start- och slutdatum	2022 - 2023
Kostnad	Ta fram städguide Nedlagd tid: Uppskattas till 40 timmar per projektmedlem. Referensgruppens deltagande uppskattas till åtta timmar per medlem.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 16	Genomföra utbildningar i städteknik för utförare. Utbildningarna ska ske utifrån framtagna städguide.
Nyckeltal	Antal utbildningar inom prioriterade områden som erbjudits (målvärde 7). Ange antal Antal tjänstepersoner som genomgått utbildning inom något av de prioriterade områdena (målvärde 200). Ange antal
Ansvarig (funktion)	Serviceförvaltningen (sektionschef, stödsupport)
Projektmedlemmar (funktion)	Serviceförvaltningen (städkoordinator, stödsupport)
Start- och slutdatum	Utbildning under 2022: Planerare av nybyggnation och renoveringar Utbildning under 2023: Sporthallar och sportanläggningar Utbildning under 2024: Verkstäder Utbildning under 2025: Simhallar Utbildning under 2026: Kök Utbildning under 2027: Kontor, skolor och kultur
Kostnad	Utbildning Nedlagd tid: Uppskattas till 60 timmar för planering och förberedelser totalt för utbildningarna. Utbildningarna ska vara två halvdagar per prioriterat område det vill säga åtta timmar per deltagare. Kostnad: Varje deltagare kommer få betala en avgift. Avgiften kommer täcka stödsupports omkostnader för planering och genomförande av utbildningen.
Finansiär	Nedlagd tid och deltagande i utbildning bekostas för egna tjänstepersoner

Foto: Malmö stad, Jenny Leyman

Bekämpningsmedel

Bekämpningsmedel omfattar dels växtskyddsmedel och dels biocidprodukter. Över hälften av den mängd växtskyddsmedel som används i svenskt lantbruk används i Skåne. Jordbruket är intensivt. Bekämpningsmedelsrester påträffas regelmässigt i vattendragen. Grundvattnet kan också påverkas. Av hänsyn till våra vattenmiljöer och till den biologiska mångfalden, bland annat pollinerande insekter, behöver användningen minska. Ett uppdrag att minska användningen genom så kallat integrerat växtskydd och förebyggande åtgärder finns via EU-lagstiftningen. En större andel ekologiskt jordbruk är också angeläget (idag bara ca 10 procent i Malmö) men driftsformerna i sydvästra Skåne med bland annat låg tillgång till naturgödsel försvårar.

Malmö hör inte till de till ytan större kommunerna i Skåne men en stor del av

jordbruksarealen är kommunägd och en möjlighet för Malmö stad att påverka användningen av bekämpningsmedel lokalt finns därför. Det är dock inte bara i jordbruket som bekämpningsmedel används utan också i trädgårdsnäringen och i villaträdgårdar och en begränsad användning sker också på golfbanor. Inom skötseln av parker, grönområden och fritidsanläggningar, liksom på koloniområden, försöker kommunen helt undvika användning men det förekommer situationer (bekämpning av invasiva arter som jätteloka) och vissa anläggningar, där det kan vara svårt.

Förutom i sin roll som markägare kan kommunen också påverka användningen via tillsyn och genom information och dialog. Kommunen kan också påverka genom att en hög andel av den mat som serveras i exempelvis förskolor,

skolor och kommunala boenden är ekologiskt producerat. Malmö stad är framgångsrik och andelen ekologiska matinköp låg 2017 på runt 63 procent, målet 2020 är 100 procent. Denna fråga hanteras i andra forum än i handlingsplanen.

Malmö stads riktlinjer för kemisk bekämpning togs fram gemensamt av förvaltningarna under 2015. Riktlinjerna har behov av en uppdatering varför förvaltningarna kommer göra det i samverkan. Malmö stad kommer genomföra kommunikation riktad till Malmöborna för att informera om hur de kan göra kemikaliesmartare val för att undvika användning av bekämpningsmedel i sina trädgårdar eller odlingslotter.

Åtgärder inom området bekämpningsmedel

17 riktlinjer för kemisk bekämpning

18 kommunikation Malmöborna

Åtgärd 17	Uppdatera Malmö stads riktlinjer för kemisk bekämpning.
Nyckeltal	Har riktlinjerna uppdaterats? Ja/Nej
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (miljöinspektör) Serviceförvaltningen (kemikaliesamordnare, kommunteknik) Fastighets- och gatukontoret (miljösamordnare) Fritidsförvaltningen (enhetschef driftenhet Malmö, driftavdelningen) Miljöförvaltningen (kommunikatör)
Start- och slutdatum	2023 - 2025
Kostnad	Malmö stads riktlinjer Nedlagd tid: För att uppdatera riktlinjerna uppskattas till 20 timmar per projektmedlem.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 18	Förmedla information till Malmöborna om hur man kan undvika användning av bekämpningsmedel.
Nyckeltal	Har information förmedlats? Ja/Nej
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (kommunikatör)
Start- och slutdatum	2025 – 2030, årligen
Kostnad	Förmedla information Nedlagd tid: Uppskattas till 20 timmar per år för miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete) och åtta timmar per år för miljöförvaltningen (kommunikatör).
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Foto: Lars Bendroth

Miljöövervakning

I det lokala arbetet för hållbar utveckling behövs information om hur kemikalier används, hur miljögifter sprids, i vilka halter olika ämnen förekommer och hur de påverkar människan. Utan sådan kunskap går det inte att värdera de risker som en miljöpåverkan lokalt för med sig och inte heller att prioritera olika insatser. Farliga ämnen kan förekomma naturligt i miljön eller som en följd av mänsklig verksamhet. De kan spridas genom direkta utsläpp eller mer diffust genom till exempel korrosion och slitage. Förr eller senare hamnar många av dem i våra vattenmiljöer. Härifrån kan de sedan anrikas i näringskedjor och så småningom, i värsta fall, nå människan.

I Malmö undersöks förekomst av tungmetaller och organiska miljögifter genom provtagning och analys av vatten från Sege å och Risebergabäcken samt även av grundvatten. Härutöver undersöks fisk från Öresund och från Malmös kanaler samt blåmusslor från Öresund. Likaså undersöks

sediment från hamnbassänger och mikroplaster i Öresund och i dagvatten. En del av dessa undersökningar sker i regional samverkan. Miljöförvaltningen, VA Syd och vattenvårdsförbunden samarbetar när det gäller miljöövervakning.

På grund av det stora antalet ämnen och de stora variationerna i fråga om användning och spridning görs ansträngningar att inrikta miljöövervakningen till särskilt angelägna ämnesgrupper och till sådana medier där det finns utsikt att er hålla långsiktiga trender. Hänsyn måste också tas till lagstiftning och till möjlighet att er hålla laboratoriesvar som ligger ovanför detektionsgränserna.

Urvalet av ämnen är svårt eftersom det teoretiskt finns tusentals farliga kemiska ämnen i miljön. I realiteten begränsas dock de praktiska och ekonomiska möjligheterna till ett antal ämnesgrupper som miljöforskningen pekat ut som särskilt angelägna. Exempel är tungmetaller samt PCB, dioxiner, PAH:er, ftalater, bromerade flamskyddsmedel, PFAS-ämnen,

bekämpningsmedel och olika klorerade ämnen. Områden där ett ökande intresse märks är mikroplaster, nanomaterial och effektrelaterade studier som till exempel fiskhälsa.

Malmös vatten ska vara renare och utsläppen av föroreningar behöver minska. Med dag- och avloppsvatten följer bland annat läkemedelsrester och mikroplaster. Miljönämnden och tekniska nämnden har enligt Budget 2018 i uppdrag att kartlägga förekomsten av föroreningar av plast, mikroplast och läkemedelsrester i Malmös vatten och lämna förslag på åtgärder. Det finns därför anledning att följa upp och eventuellt vidta åtgärder som följd av resultatet av kartläggningen.

Åtgärder inom området miljöövervakning

- 19 övervaka miljögifter
- 20 uppströmsarbete
- 21 samarbete och forskning

Åtgärd 19	Övervaka förekomst av miljögifter genom mätningar i olika medier. Framkomna resultat ställs i relation till gräns/riktvärden.
Nyckeltal	Antal övervakningsinsatser per år (målvärde minst 1) Ange antal
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare)
Start- och slutdatum	2022 - 2030, årligen
Kostnad	Övervaka förekomst av miljögifter Kostnad: Tas inom ramen för ordinarie arbete.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner. Kostnader för övervakning bekostas av miljöförvaltningen.

Åtgärd 20	Utveckla uppströmsarbetet för att minska påverkan på avloppsreningsverkens slam och för att underlätta för en hållbar fosforåterföring. Öka kunskaper om föroreningar i dagvatten, avloppsvatten och Öresund.
Nyckeltal	Tungmetallhalt i slam från avloppsreningsverk (Gränsvärde enligt SFS 1998:944 (mg/kg TS))
Ansvarig (funktion)	VA Syd (miljöingenjör)
Projektmedlemmar (funktion)	VA Syd (miljöingenjör)
Start- och slutdatum	2022 - 2030, årligen
Kostnad	Utveckla uppströmsarbete och öka kunskaper om föroreningar Nedlagd tid och eventuella kostnader: Inom ramen för ordinarie arbete.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 21	Samarbeta med Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne och nationell expertis så att aktuell forskning på bästa sätt kan användas för prioritering av övervaknings- och åtgärdsinsatser.
Nyckeltal	Antal samarbetsprojekt per år (målvärde minst 1) Ange antal
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete) VA Syd (Sweden Water Research)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete) VA Syd (Sweden Water Research)
Start- och slutdatum	2022 - 2030, årligen
Kostnad	Samarbete och forskning Nedlagd tid och eventuella kostnader: Inom ramen för ordinarie arbete.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner. Kostnader bekostas av VA Syd respektive miljöförvaltningen.

Kemikaliepolicy

Kemikaliefrågan är komplex och det finns behov av en övergripande policy som vägleder Malmö stads egna verksamheter. Policyn ska ange grundprinciperna för organisationens handlande inom kemikalieområdet. Policyn avser inte att ge några fasta regler, utan innefattar principer som vägledning för bedömning från fall till fall. Det är viktigt att kemikaliepolicyen antas politiskt och att berörda verksamheter får kännedom om policyen i syfte att skapa medvetenhet och förståelse för kommande förändringar. Policyn ska därmed stärka Malmö stads verksamheters kemikaliearbete vilket i sin tur bidrar till Malmö

stads mål att användningen av farliga ämnen ska minska och fasas ut ur kretsloppet. Policyn ska också bidra till det globala målet god hälsa och välbefinnande för Malmös medborgare.

Åtgärder inom området kemikaliepolicy

22 ta fram en kemikaliepolicy

Åtgärd 22	Ta fram en kemikaliepolicy för kemikalier i varor och produkter i Malmö stad.
Nyckeltal	Har en policy tagits fram? Ja/nej Har policyn blivit politiskt antagen? Ja/nej
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Kemikalierådet: Fastighets- och gatukontoret (miljösamordnare) Fritidsförvaltningen (miljösamordnare) Miljöförvaltningen (miljöinspektör) Miljöförvaltningen (miljöingenjör) Miljöförvaltningen (kommunikatör) Miljöförvaltningen (livsmedelsinspektör) Miljöförvaltningen (konsumentrådgivare) Serviceförvaltningen (miljösamordnare) Serviceförvaltningen (kemikaliesamordnare, kommunteknik) Stadskontoret (hållbarhetskoordinator, upphandlingsenheten) MKB (miljöstrateg) Parkering Malmö (miljö- och klimatstrateg) VA Syd (miljöingenjör)
Start- och slutdatum	2022 - 2022
Kostnad	Nedlagd tid: Uppskattas till 30 timmar per projektmedlem.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Plast och mikroplast

Mikroplaster är små plastpartiklar som är mindre än fem mikrometer. Spridning av plast kan vara ett hot mot vattenekosystem. Mikroplastpartiklar härstammar i de flesta fall från större plastprodukter som bryts ner till allt mindre partiklar. Plast kan finnas kvar i miljön i hundratals eller till och med tusentals år. Mikroplast finns i dag i alla ekosystem.

Ett av problemen knutna till mikroplast är att de kan misstas för mat i de lägre trofivåerna, till exempel hos djurplankton, och därmed sprids näringsbrist uppåt i näringskedjorna. Plasten innehåller ofta farliga additiv som i sig kan vara skadliga för organismerna. Mikroplastpartiklarna fungerar också som små miljögiftsmagneter som drar till sig miljögifter som därmed anrikas i näringskedjorna.

I dag finns ingen tydlig bild av spridning och effekter av mikroplast, men den största spridningsvägen ut till sjöar och hav anses vara dagvatten. IVL Svenska Miljöinstitutet har på uppdrag av Naturvårdsverket under 2017 kartlagt källor till och spridningsvägar av mikroplaster i havet. Kartläggningen visade att den största källan utgörs av trafiken genom väg- och däckslitage.

Därefter kommer granulat från konstgräsplaner. Hur stor del mikroplast från dessa källor som sedan hamnar i havsmiljön är osäkert. Andra källor är syntetfibrer från tvätt, slitage från båtskrov och industriell produktion och hantering av plast och nedskräpning.

Kommunfullmäktige fattade under 2016 ett beslut om att nämnder som handlar upp och hanterar mikroplastprodukter inom sin verksamhet ska verka för en utfasning genom om möjligt ersättning med alternativa miljövänligare alternativ. Arbete med utfasning sker på flera håll inom Malmö stad. Under 2017 togs två filmer om mikroplaster och dess hälsoeffekter fram i syfte att öka kunskapen hos Malmö stads organisation och hos Malmöborna. En båtborsttvätt installerades under 2017 i Limhamns småbåtshamn. Därigenom kan båtägare, under vissa förutsättningar, rengöra sina båtskrov mekaniskt och behöver inte längre måla dem med biocidfärger som skadar havsmiljön. Under 2018 gjordes en kunskapssammanställning avseende hur situationen är när det gäller mikroplaster i Malmö. Under 2019 antogs en handlingsplan för utfasning av konstgräsplaner med granulat, anläggningar med platsgjutet granulat och konstgräs

utan granulat i Malmö stads verksamheter.

Åtgärderna innebär att deltagande i regionala samarbeten som handlar om att minska plasten i naturen och/eller miljön. Vidare ska engångsmaterial av plast minskas genom att upphandla och erbjuda alternativa material. Engångsmaterial behöver minska generellt därav kommer en kommunikationsinsats ske i syfte att informera om att engångsartiklar bör undvikas i möjligaste mån. Vid planering av evenemang ska Malmö stad arbeta för att minska användningen av engångsartiklar.

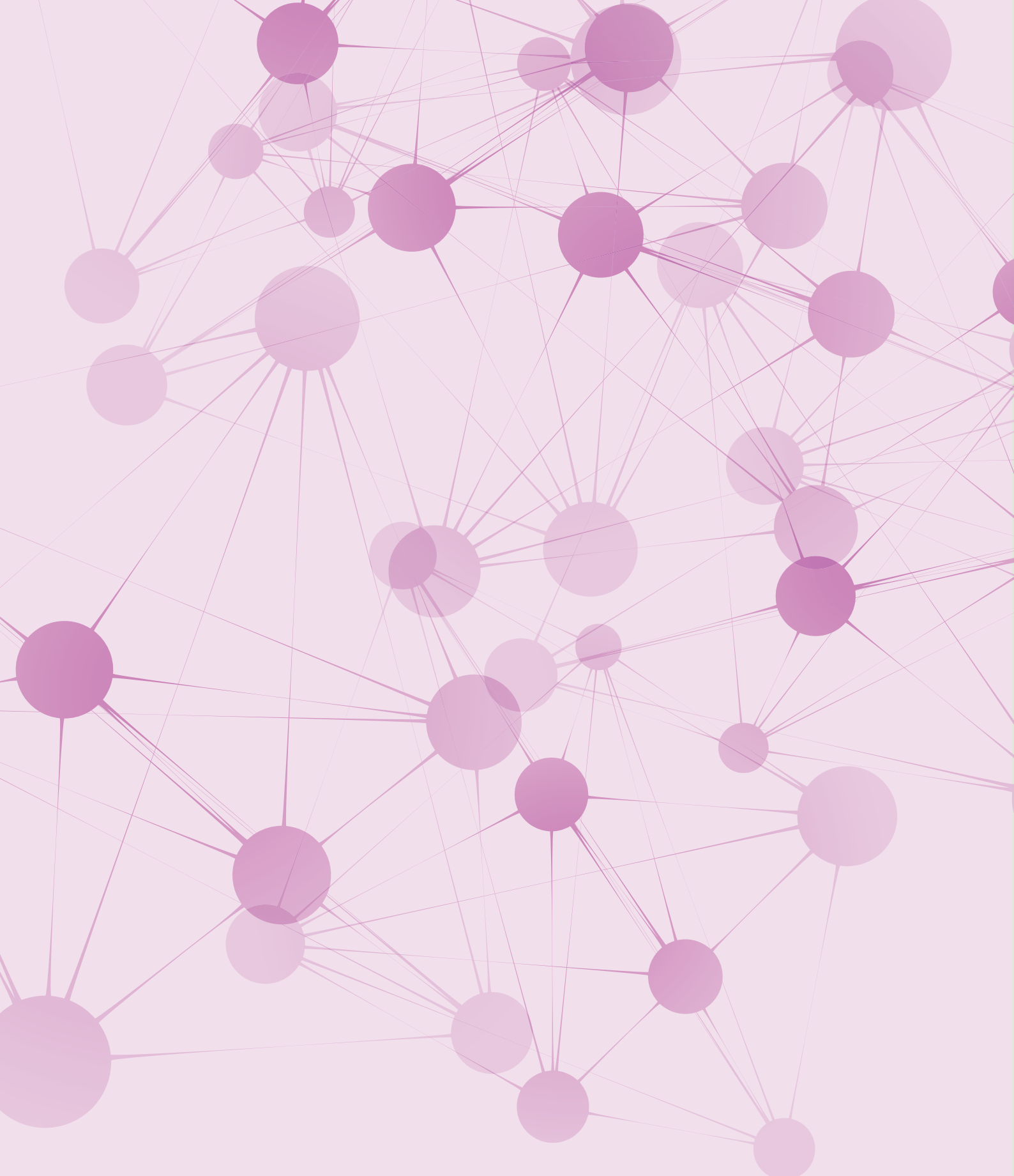
Åtgärder inom området plast och mikroplast

- 23 delta i regionala samarbeten
- 24 minska engångsartiklar av plast
- 25 barn och plastmaterial
- 26 uppföljning av utredning

Åtgärd 23	Delta i regionala samarbeten med att minska plasten i naturen eller miljön.
Nyckeltal	Antal samarbeten per år (målvärde 1 samarbete per år) Ange antal
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare)
Start- och slutdatum	2022– 2030, årligen
Kostnad	Samarbete Nedlagd tid: Uppskattas till 120 timmar per år miljöförvaltningen (projektledare).
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 24	Upphandla bättre alternativ än engångsartiklar av plast. Genomföra interna kommunikationsaktiviteter om att engångsartiklar bör undvikas i möjligaste mån.
Nyckeltal	Antal (st) köpta engångsartiklar av plast (som identifierats som engångsartiklar av plast) år 2022 jämfört med antal köpta engångsartiklar av plast tidigare år. Ange antal Summan (kr) av köpta engångsartiklar av plast (som identifierats som engångsartiklar av plast) år 2022 jämfört med summan av köpta engångsartiklar av plast tidigare år. Ange antal
Ansvarig (funktion)	Stadskontoret (hållbarhetskoordinator, upphandlingsenheten)
Projektmedlemmar (funktion)	Stadskontoret (upphandlare, upphandlingsenheten) Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete) Fastighets- och gatukontoret (miljösamordnare) Fritidsförvaltningen (miljösamordnare)
Start- och slutdatum	2022 – 2030
Kostnad	Engångsartiklar Nedlagd tid för miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete) uppskattas till 40 timmar. Nedlagd tid för stadskontoret (hållbarhetskoordinator, upphandlingsenheten) uppskattas till 40 timmar. Nedlagd tid för stadskontoret (upphandlare, upphandlingsenheten) uppskattas till 20 timmar. Nedlagd tid för fastighets- och gatukontoret (miljösamordnare) och fritidsförvaltningen (miljösamordnare) uppskattas till 10 timmar.
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Åtgärd 25	Följ forskning gällande lämplighet att barn äter eller dricker på eller i plastmaterial.
Nyckeltal	Har forskning följts? Ja/Nej
Ansvarig (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Projektmedlemmar (funktion)	Miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete)
Start- och slutdatum	2022 – 2030, årligen
Kostnad	Följa forskning Nedlagd tid: Uppskattas till åtta timmar för miljöförvaltningen (projektledare för Malmö stads strategiska kemikaliearbete).
Finansiär	Nedlagd tid bekostas för egna tjänstepersoner.

Tillsyn

Tillsyn - ett verktyg för ett kemikaliesmartare Malmö

Miljöförvaltningen är en tillsynsmyndighet som granskar att verksamheter och privatpersoner som vidtar åtgärder med påverkan på miljön eller människors hälsa uppfyller kraven i miljö- och livsmedelslagstiftningen. Miljöförvaltningen bedriver tillsyn genom inspektioner och kontroller, genom rådgivning och olika former av strategiskt och förebyggande arbete. Miljöförvaltningens tillsynsarbete är ett viktigt verktyg för att kontrollera att kemikaliehanteringen i kommunen sker på ett säkert sätt.

Det är miljöbalken med tillhörande förordningar och föreskrifter som i huvudsak styr tillsynsarbetet. Därutöver är kommunfullmäktigemål, nämndsmål och miljökvalitetsmål styrande för arbetet. Planering för kommande verksamhetsår görs med hjälp av en behovsutredning och tillsynsplan. En behovsutredning

görs vart tredje år utifrån olika områdens lagstiftning, miljömål, omvärldsbevakning samt identifiering av utmaningar och tillsynsområden.

Miljöförvaltningen arbetar på olika sätt för att minska riskerna från skadliga produkter. Tillsyn avser både hantering och produktval. I tillsynen ingår en granskning av att företagen arbetar med att fasa ut utfasningsämnen och minskad användning av prioriterade riskminskningsämnen samt att de verkar för att minimera riskerna med kemikaliehanteringen. Dessutom bedrivs tillsyn av varor på marknaden, så kallad butikstillsyn, med syftet att kontrollera att dessa inte innehåller otillåtna ämnen. Inom varutillsynen finns sedan flera år tillbaka ett etablerat samarbete kring kemikalietillsynen med övriga storstäder. Samarbete inom kemikalieområdet sker periodvis även via Miljösamverkan Skåne.

Den ordinarie livsmedelstillsynen omfattar kontroll av material i kontakt med livsmedel så att endast

anpassade husgeråd används i restauranger och skolkök. Tillsynen omfattar även granskning av ingrediensförteckningar så att exempelvis tillsatser som färgämnen inte används i produkter som inte är godkända för infärgning. Ett exempel på detta är det återkallade som skedde över EU av majrovor från Libanon som färgats med ett azofärgämne som endast får användas i vissa produkter.

Miljöförvaltningens tillsynsarbete utgår till största del ifrån miljöbalken och lagstiftning, där politiken inte påverkar myndighetsutövningen. Av denna anledning har handlingsplanen inte några åtgärder som krav i tillsynsarbetet, men miljö- och hälsoskyddsavdelningen och livsmedelskontrollen arbetar också utifrån kommunfullmäktiges mål, vilket gör att några exempel presenteras där även tillsynsavdelningarna kan bidra till kemikaliearbetet.

Tillsyn med koppling till kemikalieområdet

Nedan presenteras ett par/flera exempel på tillsynsåtgärder som miljöförvaltningen genomför eller har genomfört.

Vägledning i kemikaliefrågan för Malmös förskolor

För att uppnå en kemikaliesmart vardag för barn i Malmö har personal i förskolor utbildats i kemikaliefrågan. Ett utbildningsmaterial i form av broschyr och film har tagits fram och samtliga förste förskollärare har deltagit i miljöförvaltningens workshop om en kemikaliesmart vardag för barn. Personal från privata förskolor har även deltagit i workshop. I tillsynen följer miljöförvaltningen sedan upp hur arbetet mot en kemikaliesmart vardag har implementerats i förskoleverksamheten.

Receptfria läkemedel

Vissa receptfria läkemedel får säljas utanför apotek då i detaljhandeln. Miljöförvaltningen kontrollerar att företag och detaljhandlare följer reglerna som finns för denna form av försäljning. Det statliga Läkemedelsverket är övergripande tillsynsmyndighet. Inom den kommunala tillsynen utförs kontroller på de till Läkemedelsverket anmälda försäljningsställen.

Inom ramen för Tryggare Malmö har läkemedelstillsyn genomförts för att kontrollera de butiker som inte är anmälda. Denna typ av kontroll utförs inte inom den ordinarie tillsynen. På så sätt har oanmälda butiker och försäljning på loppisar påträffats. Alla oanmälda försäljningsställen anmäls direkt till Läkemedelsverket. Även olagliga läkemedel har hittats i dessa butiker. Med olagliga läkemedel menas läkemedel som inte är tillåtna att säljas utanför apotek samt

läkemedel som inte är godkända i Sverige.

Tillsyn av kemi- och laboratoriesalar

För att laborationsdelen i kemiundervisningen ska kunna bedrivas på ett säkert sätt och för att motverka att felaktig hantering leder till att någon skadar sig eller att farliga kemiska ämnen släpps ut är det viktigt att lagar och regler inom området uppfylls. Miljöförvaltningen bedriver därför tillsyn på kemi- och laboratoriesalar på högstadie- och gymnasieskolor i Malmö stad. Fokusområden är märkning av kemiska produkter, tillgänglighet av kemikalieförteckning samt hantering av kemikalierester.

Kemikalieförteckningar hos företag

Anmälningsskyldiga verksamheter ska föra register över de kemiska produkter som hanteras inom företagen. Alla kemikalier, det vill säga kemiska produkter, som de använder i företaget ska redovisas i en kemikalieförteckning. Kemiska produkter som har en så kallad möjlig risk, ska vara med i förteckningen om de används i produktionen.

Syftet är att kartlägga kemikalieanvändningen och föreslå verksamheterna att ersätta skadliga produkter mot mindre farliga.

Utveckla varutillsynen

Sedan flera år tillbaka samarbetar miljöförvaltningarna i Göteborg, Helsingborg, Malmö och Stockholm kring kemikalietillsynen med fokus på kemikalier i varor. Syftet med dem är att höja och kontrollera butikens kunskap om kemikalier i varor och reglerna kring detta. Målet är att minska risken för skada på människors hälsa och miljön. Under de senaste åren har bland annat elektronikutrustning, byggvaror, material i kontakt med

livsmedel, biocidbehandlade varor och smycken kontrollerats.

Tillsynen är också viktig eftersom farliga varor tas bort från försäljning. Butiker har även börjat skriva leverantörsavtal som reglerar inköp av varor som innehåller farliga kemikalier. Dessutom uppmärksammas butikerna om deras möjlighet att ställa krav vid inköp samt deras skyldighet att upplysa kunder om varor som innehåller särskilt farliga kemiska ämnen.

Inom ramen för samarbetet finns möjlighet att fortsätta utveckla tillsynsriktningen i stort, bland annat vad gäller varugrupper som granskas eller upplägg på projekten.

Kontroll av material i kontakt med livsmedel

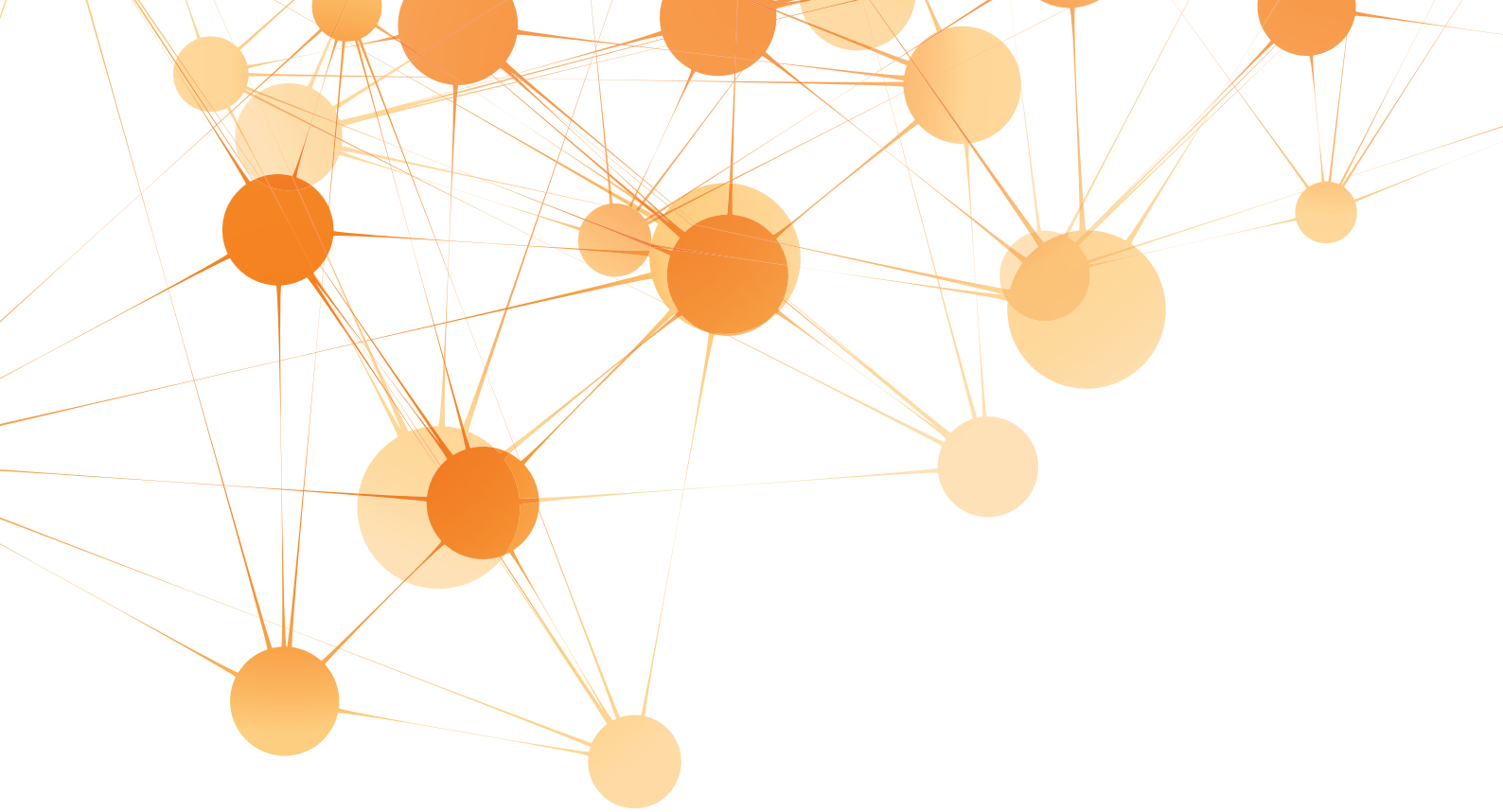
Miljöförvaltningen kontrollerar material som kommer i kontakt med livsmedel till exempel plast, engångshandskar och förpackningar för varma produkter. Livsmedelsverket pekar på att köks- och processutrustning ska uppfylla kraven i materialaggsstiftningen så att de inte utgör en risk för kemisk kontaminering.

Kontroll av kvicksilver, dioxin och PCB i produkter

Miljöförvaltningen kontrollerar verksamheter där kvicksilver, dioxin och PCB förekommer i produkter och säkerställer att halterna av dessa ämnen inte överstiger gällande gränsvärden.

Budget och resurser

Kostnad i timmar och kronor

Nedan beskrivs budget och resurser som åtgärderna i handlingsplanen innebär. Projektorganisationen för kemikaliearbetet presenteras i avsnitt 4.

Kostnad

Som framgår av handlingsplanens åtgärder krävs ekonomiska medel för genomförande av åtgärderna 4 seminarium för politiker, 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad, 6 kemikaliesmarta tips för Malmöborna, 7 uppföljning av ramavtal och 22 läkemedel inom Malmö stads organisation. Att arrangera seminarium för politiker vilket uppskattas till 10 000 kr per år, det vill säga 110 000 kr under genomförandeperioden. I framtida av kemikaliesmart broschyr för Malmö stad uppskattas kostnaden till 50 000 kr för grafisk formgivning och tryck. Vid genomförandet av Kemikaliesmarta tips för Malmöborna behövs grafisk formgivning vilket uppskattas till

30 000 kr. Att följa upp ramavtal kostar 50 000 kr per ramavtal och år, det vill säga 500 000 kr under genomförandeperioden.

Åtgärd 3 kommunikationsplan innebär att en plan ska tas fram innehållande olika kommunikationsinsatser. Ekonomiska medel kan komma att behövas i samband med genomförandet av insatserna. Eftersom kommunikationsplanen inte tagits fram än går det inte att säga något om de ekonomiska konsekvenserna.

Åtgärd 10 gällande äldre PVC-golv innebär att golven ska bytas ut i samband med renoveringar och ombyggnationer. Att byta ut äldre PVC-golv skulle kunna medföra en merkostnad. Innan utbyte påbörjas kommer en utredning göras för att finna alternativ till PVC-golv. Som en del av utredningen kommer även en eventuell merkostnad för utbyte att utredas. Det går därför inte att säga något om de ekonomiska konsekvenserna förutom att det kan medföra en kostnad.

Åtgärd 19 övervaka miljögifter tas inom ramen för miljöförvaltningens ordinarie arbete. Åtgärd 20 uppströmsarbete tas inom ramen för VA Syds ordinarie arbete. Åtgärd 21 samarbete och forskning tas inom ramen för VA Syds och miljöförvaltningens ordinarie arbete.

Åtgärd 29 uppföljning av utredning innebär att följa upp och eventuellt vidta åtgärder som följd av resultatet av kartläggningen gällande förekomsten av föroreningar av plast, mikroplast och läkemedelsrester i Malmös vatten. Att vidta åtgärder skulle kunna medföra en kostnad.

Nedlagd tid

I tabellen på sidan 45-47 presenteras resurser i nedlagd tid, där det är möjligt att specificera, som handlingsplanens åtgärder medför.

Förvaltning/ bolag	Deltar i antal åtgärder	Kostnad ned- lagd tid (h)	Deltar primärt i åtgärd/erna
Arbetsmarknads- och socialförvaltningen	1	8 h	Kommunikation och stöd 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
Fastighets- och gatukontoret	5	8 h/år	Projektorganisation 2 kemikalieråd
		20 h	Kartläggning och utfasning 11 vägledning
		20 h	Bekämpningsmedel 17 riktlinjer för kemisk bekämpning
		30 h	Kemikaliepolicy 22 ta fram kemikaliepolicy
		10 h	Plast och mikroplast 24 minska engångsmaterial av plast
Fritidsförvaltningen	8	8 h/år	Projektorganisation 1 styrgrupp
		8 h/år	2 kemikalieråd
		8 h	Kommunikation och stöd 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
		20 h	Kartläggning och utfasning 11 vägledning
		40 h	Lokalvård 15 städguide
		20 h	Bekämpningsmedel 17 riktlinjer för kemisk bekämpning
		30 h	Kemikaliepolicy 22 ta fram kemikaliepolicy
Funktionsstöds- förvaltningen	2	8 h	Kommunikation och stöd 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
		17 h/år	Lokalvård 16 utbildning
Förskole- förvaltningen	5	8 h/år	Projektorganisation 1 styrgrupp
		8 h	Kommunikation och stöd 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
		8 h	Bygg 8 inventera PVC-golv 9 utred alternativ 10 byt ut PVC-golv
Grundskole- förvaltningen	7	8 h/år	Projektorganisation 1 styrgrupp
		24 h	Kommunikation och stöd 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
		8 h	Bygg 8 Inventera PVC-golv 9 utred alternativ 10 byt ut PVC-golv
			Kartläggning och utfasning 12 kemi- och/eller laboratoriesalar i grundskola
		8 h	Lokalvård 15 Städguide

Förvaltning/ bolag	Deltar i antal åtgärder	Kostnad ned- lagd tid (h)	Deltar primärt i åtgärd/erna
Gymnasie- och vuxenutbildnings- förvaltningen	2	16 h	Kommunikation och stöd 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
			Kartläggning och utfasning 13 kemi- och/eller laboratoriesalar samt verkstäder
Hälsa-, vård- och omsorgs- förvaltningen	1	6 h	Kommunikation och stöd 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
Kulturförvaltningen	2	8 h	Kommunikation och stöd 3 kommunikationsplan
		8 h	5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad
Miljöförvaltningen	20	16 h/år 40 h/år	Projektorganisation 1 styrgrupp 2 kemikalieråd
		66 h 30 h/år 400 h 400 h/år	Kommunikation och stöd 3 kommunikationsplan 4 seminarium för politiker 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad 6 kemikaliesmarta tips för Malmöborna
		120 h/år	Inköp och upphandling 7 uppföljning av avtal
		25 h	Bygg 9 utred alternativ till PVC-golv
		140 h 160 h/år	Kartläggning och utfasning 11 vägledning 14 stadens kemikalieanvändning
		96 h	Lokalvård 15 städguide
		60 h 28 h/år	Bekämpningsmedel 17 riktlinjer för kemisk bekämpning 18 kommunikation Malmöborna
		180 h	Kemikaliepolicy 22 ta fram kemikaliepolicy
			Miljöövervakning 19 övervaka miljögifter 21 samarbete och forskning
		30 h	Kemikaliepolicy 22 ta fram kemikaliepolicy
		120 h 40 h 8 h/år	Plast och mikroplast 23 delta i regionala samarbeten 24 minska engångsartiklar av plast 25 barn och plastmaterial
		Parkering Malmö	5
8 h	Kommunikation och stöd 5 kemikaliesmart broschyr för Malmö stad		
20 h	Kartläggning och utfasning 11 vägledning		
40 h	Lokalvård 15 städguide		
30 h	Kemikaliepolicy 22 ta fram kemikaliepolicy		

Förvaltning/ bolag	Deltar i antal åtgärder	Kostnad ned- lagd tid (h)	Deltar primärt i åtgärd/erna
Serviceförvaltningen	10	8 h/år 16 h/år	Projektorganisation 1 styrgrupp 2 kemikalieråd
		90 h	Bygg 8 inventera PVC-golv 9 utred alternativ till PVC-golv 10 byt ut PVC-golv
		40 h	Kartläggning och utfasning 11 vägledning
		128 h 9 h/år	Lokalvård 15 städguide 16 utbildning
		20 h	Bekämpningsmedel 17 riktlinjer för kemisk bekämpning
		60 h	Kemikaliepolicy 22 ta fram kemikaliepolicy
Stadskontoret	5	8 h/år 8 h/år	Projektorganisation 1 styrgrupp 2 kemikalieråd
		120 h/år	Inköp och upphandling 7 uppföljning av avtal
		30 h	Kemikaliepolicy 22 ta fram kemikaliepolicy
		60 h	Plast och mikroplast 24 minska engångsartiklar av plast
MKB Fastighets AB	2	8 h/år	Projektorganisation 2 kemikalieråd
		30 h	Kemikaliepolicy 22 ta fram kemikaliepolicy
VA Syd	7	8 h/år 8 h/år	Projektorganisation 1 styrgrupp 2 kemikalieråd
		2 h	Kommunikation och stöd 3 kommunikationsplan
		20 h	Kartläggning och utfasning 11 vägledning
			Miljöövervakning 20 uppströmsarbete 21 samarbete och forskning
		30 h	Kemikaliepolicy 22 ta fram kemikaliepolicy

Bilaga 1 Lagstiftning

Ett komplext rättsområde

I ett historiskt perspektiv har farliga kemiska ämnen orsakat mycket uppmärksammade skador på miljön och på människor både lokalt och globalt. Ofta – som med DDT, freoner och klimatpåverkande gaser – upptäckts mycket allvarliga skador när kemikalierna redan har fått stor användning och spridning och lagregleringen måste sker i efterhand. Kemikaliespridningen kan ske såväl vid utvinning av råvarorna, produktion av kemikalierna, blandning, transport, användning i bland annat varutillverkning och slutligen – ofta i ett långt senare skede – vid slutligt omhändertagande. Reglerna kan därför handla om kemikalien i sig, eller om hur och var kemikalier får användas eller omhändertas och hanteringen av en och samma kemikalie kan regleras parallellt i ett flertal rättsakter.

En global marknad gör området svårt att överblicka och kontrollera, och medför också behov av global reglering. Frihandeln begränsar möjligheten att ha egna nationella restriktioner. En mycket stor del av kemikalieregleringen i Sverige finns på EU-nivå. Fördraget och EU-förordningar gäller direkt i alla medlemsländer utan att först införlivas i nationella regler. EU-direktiv är bindande för medlemsstaterna och ska införlivas i nationell rätt och direktivets resultat måste nås. Sammantaget är kemikalieregleringen så omfattande att en uppräknings av samtliga rättsakter här är både onödig och nästintill omöjlig. Här anges bara en begränsad del av den reglering som är mest aktuell inom det område som handlingsplanen avser. Uppräkningen är långt ifrån uttömmande.

Reach – registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) har trätt i kraft stegvis sedan den 1 juni 2007 så att befintliga kemikalier (infasningsämnen) på marknaden kunde registreras efter hand. Reach har för första gången inom EU ställt generella krav på att kunskap om en ny kemikalie ska finnas innan den släpps ut på marknaden enligt devisen No data, no market. Ansvar ligger hos alla i hela leverantörskedjan. Den som tillverkar eller importerar kemiska ämnen i mängder om minst ett ton per år ska registrera dessa hos Europeiska kemikaliemyndigheten, Echa. Företagen måste identifiera och hantera de risker som är kopplade till de ämnen de tillverkar eller importerar och säljer, visa att ämnet kan användas på ett säkert sätt och ge information till användarna. Information om ämnet, dess egenskaper, användningsområden och risker ska kunna överföras såväl uppåt som nedåt i leverantörskedjan. Förordningen gäller främst kemiska ämnen och blandningar, och endast i liten del regleras varor som innehåller kemiska ämnen. Reach:s kontrollsystem gäller parallellt med den svenska miljöbalken. Vid en konflikt mellan regelverken tar Reach över.

Reach innebär också att EU kan förbjuda eller begränsa farliga ämnen om riskerna med dem inte går att hantera:

- Användningar som innebär oacceptabla risker för människa eller miljö kan helt eller delvis förbjudas (begränsas) och listas då i Reach bilaga XVII.

- I Echas Kandidatförteckning anges ämnen som ska tillståndsprövas. De har egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön, så kallade särskilt farliga ämnen, SVHC-ämnen. På sikt ska sådana ämnen som regel inte få användas utan tillstånd. Att vara listad som kandidat innebär att det gäller särskilda regler för ämnet. Om en vara innehåller mer än 0,1 viktprocent av ett ämne som finns på kandidatförteckningen ska leverantören lämna information så att mottagaren kan använda varan på ett säkert sätt – minst ämnets namn ska anges.

- För att få använda eller släppa ut vissa särskilt farliga ämnen på marknaden behövs tillstånd oavsett mängd. Ämnen med tillståndsplikt anges i Reach bilaga XIV.

Kemikalieinspektionens PRIO-databas sammanställer ämnen som bör undvikas och baseras på ovanstående listor. Databasen innehåller utfasningsämnen, ämnen med särskilt farliga egenskaper som enligt lagstiftning ska fasas ut. Kriterierna är hämtade från det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, kandidatlistan och tillståndsprövningen enligt Reach. Urvalskriterierna för de prioriterade riskminskningsämnena fastställts av Kemikalieinspektionen.

CLP – Klassificering, märkning och förpackning

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen) bygger på en global standard kallad GHS och har harmoniserat hur klassificering och märkning ska se ut inom EU. Syftet är att farliga egenskaper görs kända

för att skador på hälsa och miljön ska undvikas. Produktmärkning, transportmärkning och säkerhetsdatablad upplyser användare om farorna och om hur man kan skydda sig och miljön. Här finns bland annat kraven på barnskyddande förslutning och kännbar varningsmärkning.

Biocider

Biocider är de bekämpningsmedel som inte räknas till växtskyddsmedel. Exempel på biocidprodukter är desinfektionsmedel, träskyddsmedel och myggmedel. Biocider kan användas bland annat i konsumentprodukter och som produktskydd vid långväga transport av möbler. EU:s biocidförordning (EG) 528/2012 har som huvudregel att biocider ska vara godkända för att få tillhandahållas på marknaden och användas. I de flesta fall gäller att biocider ska vara godkända av Kemikalieinspektionen.

RoHS – elektrisk och elektronisk utrustning

EU:s direktiv 2011/65/EU, RoHS (Restriction of the use of certain Hazardous Substances in Electrical and Electronic Equipment) har som syfte att ersätta och begränsa farliga kemiska ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning, vilket också förbättrar möjligheten till en hållbar materialåtervinning från sådan utrustning. Eftersom det är ett direktiv har det införts i svensk lagstiftning. Det har skett genom förordning (2012:861) om farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning och Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2008:2). De ämnen som nu regleras i RoHS-direktivet är: kvicksilver, kadmium, bly, sexvärt krom samt flamskyddsmedlen PBB och PBDE. Fyra ftalater tillkommer

under 2019.

Kemikalierreglering rörande vissa produkttyper, ämnen och varor

Andra särskilda regler för vissa produkttyper, ämnen och varor finns till exempel för:

- Batterier
- Fluorerade växthusgaser
- Kvicksilver
- Långlivade organiska föreningar (POPs)
- Byggprodukter
- Tungmetaller i förpackningsmaterial
- Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (för att illustrera komplexiteten kan nämnas att förutom en generell förordning finns även förordningar som gäller specifikt plastprodukter, återvunnen plast, regenererad cellulosa, keramiska produkter, epoxiderivat, N-nitrosaminer och N-nitroserbera ämnen från dinappar och tröstnappar av elastomer eller gummi, m.m., samt svensk lagstiftning)
- Tvätt- och rengöringsmedel
- Produktsäkerhet

Produktsäkerhet och leksaker

Andra lagar som reglerar kemikalieinnehåll är bland annat produktsäkerhetslag (2004:451) och produktsäkerhetsförordning (2004:469). Leksaksdirektivet 2009/48/EG innehåller regler om kemikalier, allmän säkerhet samt elsäkerhet vad gäller leksaker. Direktivet har genomförts i svensk lagstiftning genom lag (2011:579) och förordning (2011:703) om leksakers säkerhet, föreskrifter från Konsumentverket och Elsäkerhetsverket samt Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:8) om leksakers brännbarhet och kemiska egenskaper. Andra lagar och regler som gäller leksaker finns också i

redan nämnda Reach- och CLP-förordningarna, RoHS-direktivet, POPs-förordningen och dessutom i förpackningsdirektivet (94/62/EG). Kosmetikaförordningen (EG) nr 1223/2009 handlar bland annat om hur kosmetiska produkter ska vara förpackade och märkta samt om kemikalieinnehållet. Smink för barn är leksaker som också är kosmetiska produkter. Exempel på kemikaliekrav är gränser för hur mycket av vissa ämnen som får läcka ut (migrera) ur leksaken, att särskilt farliga ämnen inte får användas i tillgängliga delar i leksaker i halter över klassificeringsgränsen enligt CLP. En leksak som är en kemisk produkt, exempelvis fingerfärg eller såpbubblor, ska också vara klassificerad och märkt enligt förordningen. Om leksaken är elektrisk måste den uppfylla kraven i RoHS-direktivet, som bland annat begränsar innehåll av vissa tungmetaller och flamskyddsmedel.

Miljöbalken

Miljöbalken är en ramlag och syftar till att främja en hållbar utveckling. Förordningar och föreskrifter som meddelas med stöd av miljöbalken preciserar bestämmelserna. Vad gäller kemikalier är det främst allmänna hänsynsreglerna i 2 kap., 9 kap. om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd samt 14 kap. om kemiska produkter, som tillämpas.

Flera förordningar och föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken reglerar kemikalier direkt eller indirekt, och innehåller ofta också regler som bara gäller i Sverige. Exempel är förordning om farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning (2012:861), om kosmetiska produkter (2013:413) och om verksamhetsutövares egenkontroll (1998:901).

Bilaga 2 Prioriteringar för farliga kemiska ämnen

Istället för att bygga egna system för att ställa kemikaliekrav ska befintliga verktyg såsom Upphandlingsmyndighetens kriterier användas. Det är också möjligt att använda krav utifrån de kriterier för kemikalier som används av Svanden, Bra Miljöval, EU Ecolabel och TCO certifiering. För byggbranschen finns bedömningskriterierna i Byggvarubedömningen, Basta och SundaHus som stöd.

Vid upphandling bör kemikaliekrav i första hand ställas utifrån de kriterier som går längst. Överväg haltkrav som är lägre än 0,1 procent för utfasningsämnen, SVHC och hormonstörande i SIN-listan.

Det ska även ställas krav på att inga tillsatta mikroplaster ska förekomma i tillämpliga produkter. Nanomaterial ska hanteras med försiktighetsprincipen i åtanke.

På Kemikalieinspektionens hemsida finns ett PRIO-verktyg som delar in särskilt farliga kemiska ämnen i utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen utifrån kriterier i inneboende egenskaper eller faror.

Utfasningsämnen KEMI-kemikalieinspektionen

Utfasningsämnen är utpekade av Kemikalieinspektionen, som ämnen med särskilt allvarliga egenskaper och aktuella kriterier söks med fördel på deras hemsida: <https://www.kemi.se/>

Prioriterade riskminskningsämnen

När det gäller prioriterade riskminskningsämnen har Kemikalieinspektionen gjort ett urval ur klassificering och märkningskriterierna som de anser vara särskilt prioriterade, däribland ämnen med ”mycket hög akut giftighet” samt ”hög kronisk giftighet”. Självklart är det bra att se över möjligheten till substitution även för dessa ämnen, vars aktuella kriterier också kan sökas deras hemsida: <https://www.kemi.se/>. På deras hemsida finns också fakta om utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen.

Tabell över klassificering för utfasningsämnen:

Egenskap	Klassificering enligt CLP-förordningen för att fastställa egenskapen, H = faroangivelse (Hazard)
Cancerframkallande	Cancerogent, H350 : kan orsaka cancer
Mutagent	Mutagent, H340 : kan orsaka genetiska defekter
Reproduktionstoxiskt	Reproduktionstoxiskt ämne H360 : Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet
Hormonstörande	Enligt SIN-listan
Särskilt farliga metaller	Kadmium (Cd), kvicksilver (Hg) och bly (Pb) och deras föreningar
PBT / vPvB	Persistenta, bioackumulerande, toxiska / mycket Persistenta, mycket Bioackumulerande
Ozonstörande ämnen	H420 : Skadar folkhälsan och miljön genom att förstöra ozonet i övre delen av atmosfären Kompletterande faroinformation: EUH059 : Farligt för ozonskiktet

Tabell över klassificering för riskminskningsämnen:

Egenskap	Klassificering enligt CLP-förordningen för att fastställa egenskapen, H = faroangivelse (Hazard)
Mycket hög giftighet (hälsa)	H300 : dödligt vid förtäring, H310 : dödlig vid hudkontakt, H330 : Dödligt vid inandning, H370 : Orsakar organskador
Allergiframkallande	H317 : Kan orsaka allergisk hudreaktion, H334 : Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning
Mutagen, kategori 2	H341 : Misstänks kunna orsaka genetiska defekter
Hög kronisk giftighet (hälsa)	H372 : Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering
Miljöfarligt, långtidseffekter	H410 : Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter H413 : Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer
Potentiell PBT / vPvB	Potentiell Persistenta, bioackumulerande, toxiska / mycket Persistenta, mycket Bioackumulerande

SVHC ämnen och kandidatförteckningen i Reach

Kandidatförteckningen är en lista med knappt 200 särskilt farliga ämnen. Den är en del av den europeiska kemikalielagstiftningen, Reach. Kandidatförteckningen uppdateras två gånger per år och fylls då på med nya ämnen. Ämnen upptagna på kandidatförteckningen har egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön, så kallade särskilt farliga ämnen, SVHC-ämnen (Substance of Very High Concern). Egenskaperna är:

- är cancerframkallande (kategori 1A eller 1B)
- skadar arvsmassan (könscecellmutagena i kategori 1A eller 1B)
- stör fortplantningsförmågan (reproduktionstoxiska i kategori

1A eller 1B)

- är långlivade, bioackumulerande och toxiska (så kallade PBT-ämnen)
- är mycket långlivade och mycket bioackumulerande (så kallade vPvB-ämnen)
- har andra särskilt farliga egenskaper som anses vara lika allvarliga som de ovan, till exempel hormonstörande egenskaper.

Ämnena i kandidatförteckningen söks med fördel på Echas (European chemicals agency) hemsida för att få den mest aktuella listan: <https://echa.europa.eu/sv/home>

Ytterligare information om kriterier för ämnen upptagna på kandidatförteckningen finns på Kemikalieinspektionens hemsida: <https://www.kemi.se/>.

Hormonstörande ämnen från ChemSecs SIN-lista

Det saknas idag en gemensam klassificering av hormonstörande ämnen. Dock är de viktiga att inkludera i handlingsplanen, då de väcker stor betänklighet ska försiktighetsprincipen tillämpas.

Ämnena med CAS-nummer hämtas med fördel från SIN-databasen (Substitute it now) på ChemSecs hemsida för att få aktuella uppgifter, <http://chemsec.org/> För att få de hormonstörande ämnena filtrera under ”Health & Environmental concerns” på ”endocrine disruptor”.

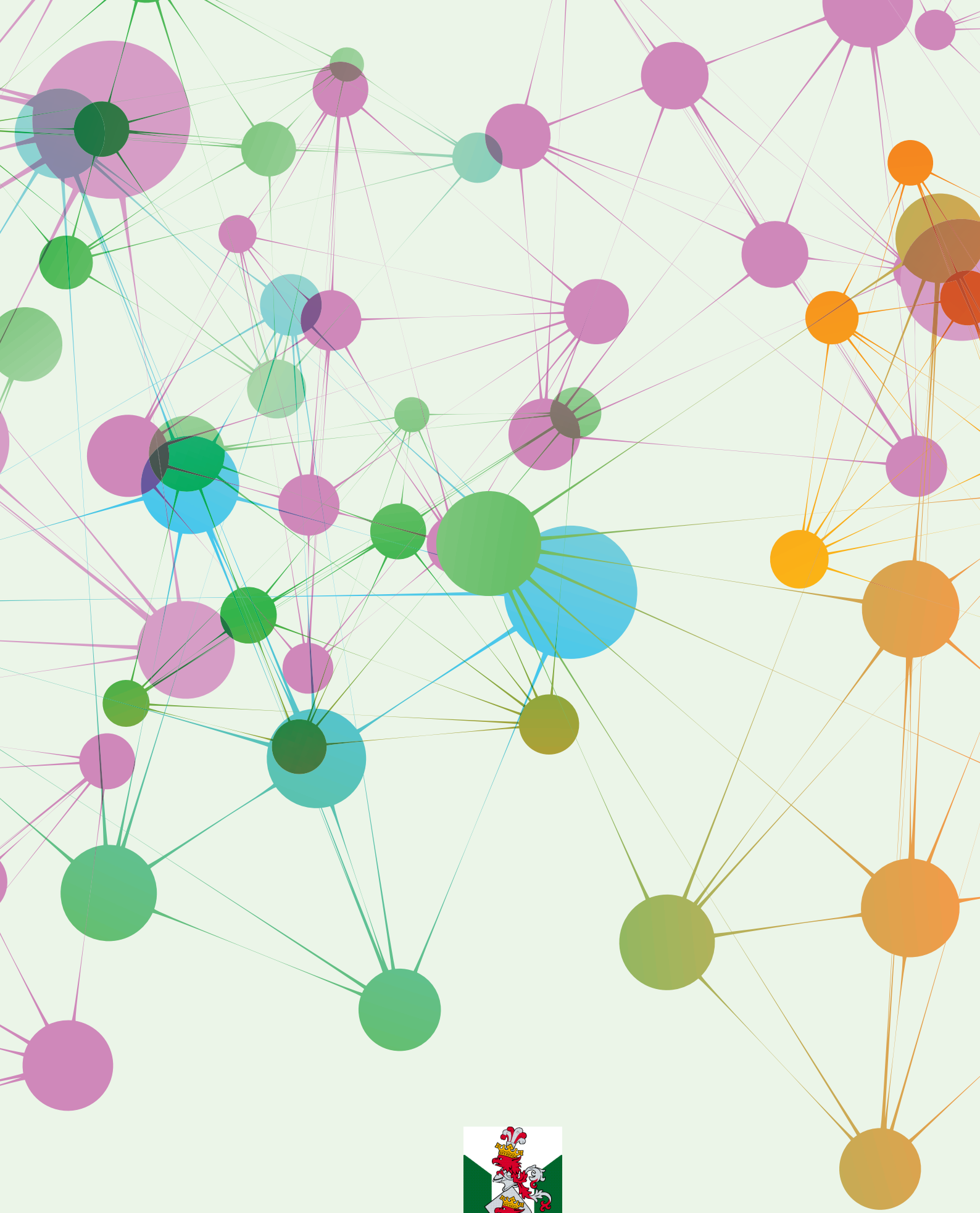
Nedan presenteras ett utdrag över hormonstörande ämnen från SIN-listan (för aktuell lista se ChemSecs hemsida).

CAS-nummer	Namn	Grupp
100-02-7	4-nitrophenol	Nitro compounds
1002-53-5	Dibutyltin (DBT)	Tin compounds
100-42-5	Styrene	
100532-36-3	Phenol, 4-(5- methylhexyl)-	Alkylphenols
102570-52-5	Phenol, 4-(3- methylhexyl)-	Alkylphenols
104-35-8	4-Nonyl Phenol Monoethoxylate	Alkylphenols
104-40-5	p-nonylphenol	Alkylphenols
1067-29-4	bis(tripropyltin) oxide	Tin compounds
108-46-3	Resorcinol	
110-54-3	Hexane	
1139800-98-8	Phenol, 4-(4- methylhexyl)-	Alkylphenols
115-86-6	Triphenyl phosphate	
1163-19-5	Deca-BDE	Polyhalogenated aromatics
117-84-0	Diocetyl phthalate	Phthalates
118-79-6	2,4,6-tribromophenol	Polyhalogenated aromatics
119-61-9	Benzophenone	
100-02-7	4-nitrophenol	Nitro compounds
1002-53-5	Dibutyltin (DBT)	Tin compounds
100-42-5	Styrene	
100532-36-3	Phenol, 4-(5- methylhexyl)-	Alkylphenols
102570-52-5	Phenol, 4-(3- methylhexyl)-	Alkylphenols
104-35-8	4-Nonyl Phenol Monoethoxylate	Alkylphenols
104-40-5	p-nonylphenol	Alkylphenols
1067-29-4	bis(tripropyltin) oxide	Tin compounds

CAS-nummer	Namn	Grupp
108-46-3	Resorcinol	
110-54-3	Hexane	
1139800-98-8	Phenol, 4-(4- methylhexyl)-	Alkylphenols
115-86-6	Triphenyl phosphate	
1163-19-5	Deca-BDE	Polyhalogenated aromatics
117-84-0	Dioctyl phthalate	Phthalates
118-79-6	2,4,6-tribromophenol	Polyhalogenated aromatics
119-61-9	Benzophenone	
12122-67-7	Zineb	Thioaminocarbonyl compounds
1222-05-5	Galaxolide	
127087-87-0	4-Nonylphenol, branched, ethoxylated	Alkylphenols
127-18-4	Perchloroethylene; tetrachloroethylene	Polyhalogenated alkenes
128-37-0	Butylated Hydroxytoluene	Alkylphenols
131-55-5	Benzophenone-2 (Bp-2); 2,2',4,4'-tetrahydroxybenzophenone	Bisphenols
131-56-6	2,4-Dihydroxybenzophenone; Resbenzophenone	
131-57-7	Benzophenone-3; Oxybenzone	
137-26-8	Thiram	Thioaminocarbonyl compounds
137-30-4	Ziram	Thioaminocarbonyl compounds
137-42-8	Metam-sodium	Thioaminocarbonyl compounds
140-66-9	4-(1,1,3,3-tetramethylbutyl)phenol	Alkylphenols
142731-63-3	4-(3,6-Dimethyl-3-heptyl)phenol	Alkylphenols
14409-72-4	Nonaethylene glycol p-nonylphenyl ether	Alkylphenols
1461-22-9	Tributyltin chloride	Tin compounds
1506-02-1 / 21145-77-7	Tonalide	
15087-24-8	3-Benzylidene camphor (3-BC); 1,7,7-trimethyl-3-(phenylmethylene)bicyclo[2.2.1]heptan-2-one	Electrophiles
156609-10-8	4-TERT-NONYLPHENOLDIETHOXYLATE	Alkylphenols
1634-04-4	tert-butyl methyl ether; MTBE; 2-methoxy-2-methylpropane	
17404-66-9	p-(1-methyloctyl)phenol	Alkylphenols
1763-23-1	PFOS, heptadecafluorooctane-1-sulfonic acid, perfluorooctane sulfonic acid	Perfluorinated compounds
1824346-00-0	Phenol, 4-[2methyl-1-(1- methylethyl)propyl]-	Alkylphenols
186825-36-5	4-(3,5-Dimethyl-3-heptyl)phenol	Alkylphenols
1987-50-4	p-n-heptylphenol 4-heptylphenol phenol, 4-heptyl- phenol, p-heptyl-	Alkylphenols
20427-84-3	2-[2-(4-nonylphenoxy)ethoxy]ethanol	Alkylphenols
2279-76-7	Tripropyltin chloride	Tin compounds
2315-61-9	Ethanol, 2-[2-[4-(1,1,3,3-tetramethylbutyl)phenoxy]ethoxy]-	Alkylphenols
2315-67-5	Ethanol, 2-[4-(1,1,3,3-tetramethylbutyl)phenoxy]-	Alkylphenols
2497-59-8	20-[4-(1,1,3,3-tetramethylbutyl)phenoxy]-3,6,9,12,15,18-hexaoxaicosan-1-ol	Alkylphenols
25013-16-5	tert-Butylhydroxyanisole (BHA); tert-butyl-4-methoxyphenol	Alkylphenols

CAS-nummer	Namn	Grupp
25154-52-3	Nonylphenol	Alkylphenols
26027-38-3	4-Nonylphenol, ethoxylated	Alkylphenols
26543-97-5	p-isononylphenol	Alkylphenols
27193-28-8	(1,1,3,3-tetramethylbutyl)phenol	Alkylphenols
27942-27-4	20-(4-nonylphenoxy)-3,6,9,12,15,18-hexa-oxaicosan-1-ol	Alkylphenols
2795-39-3	potassium heptadecafluorooctane-1-sulfonate, potassium perfluorooctanesulfonate	Perfluorinated compounds
28553-12-0	Diisononyl phthalate	Phthalates
288864-02-8	Phenol, 4-tert- heptyl-	Alkylphenols
29081-56-9	ammonium heptadecafluorooctane-sulfonate, ammonium perfluorooctane sulfonate	Perfluorinated compounds
29457-72-5	lithium heptadecafluorooctanesulfonate, lithium perfluorooctane sulfonate	Perfluorinated compounds
30784-27-1	Phenol, 4-(1- ethyl-1,2- dimethylpropyl)-	Alkylphenols
30784-30-6	p-(1,1-dimethylheptyl)phenol	Alkylphenols
30784-31-7	Phenol, 4-(1,1- dimethylpentyl)-	Alkylphenols
30784-32-8	Phenol, 4-(1- ethyl-1- methylbutyl)-	Alkylphenols
33104-11-9	Phenol, 4-(1,1,3- trimethylbutyl)-	Alkylphenols
33204-76-1	Quadrosilan; 2,6-cis-Diphenylhexamethyl-cyclotetrasiloxane	
335-67-1	Perfluorooctanoic acid (PFOA)	Perfluorinated compounds
3380-34-5	Triclosan	
34166-38-6	2-[2-[2-[2-[2-(4-nonylphenoxy)ethoxy]ethoxy]ethoxy]ethoxy]ethoxy]ethanol	Alkylphenols
3648-20-2	Diundecyl phthalate, DuDP, branched and linear	Phthalates
36861-47-9	3-(4-Methylbenzylidene)camphor; 1,7,7-trimethyl-3-[(4-methylphenyl)methylene] bicyclo[2.2.1]heptan-2-one	Electrophiles
37205-87-1	Isononylphenol-ethoxylate	Alkylphenols
37872-24-5	Phenol, 4-(1,1- diethylpropyl)-	Alkylphenols
4151-50-2	Sulfuramid (PFOSA)	Perfluorinated compounds
52427-13-1	4-(1-ethyl-1-methylhexyl)phenol	Alkylphenols
5466-77-3 / 83834-59-7	2-ethylhexyl 4-methoxycinnamate	Electrophiles
556-67-2	Octamethylcyclotetrasiloxane	
56573-85-4	Tributyltin	Tin compounds
611-99-4	4,4'-dihydroxybenzophenone	Bisphenols
620-92-8	Bisphenol F	Bisphenols
63449-39-8	Chlorinated paraffins (CPs)	Polyhalogenated alkanes
639-58-7	Triphenyltin chloride	Tin compounds
6465-71-0	phenol, 4-(1- propylbutyl)-	Alkylphenols
6465-74-3	phenol, 4-(1- ethylpentyl)-	Alkylphenols
668-34-8	Triphenyltin (TPHT)	Tin compounds
683-18-1	Dibutyltin dichloride	Tin compounds
68412-54-4	Nonylphenol, branched, ethoxylated	Alkylphenols
68515-48-0	1,2-benzenedicarboxylic acid, di-C8-10-	
branched alkyl esters, C9-rich	Phthalates	
68515-49-1 / 26761-40-0	Diisodecyl phthalate, DiDP	Phthalates
6863-24-7	phenol, 4-(1- methylhexyl)-	Alkylphenols

CAS-nummer	Namn	Grupp
688-73-3	Tributyltin hydride	Tin compounds
68987-90-6	Poly(oxy-1,2-ethanediyl), alpha-(octylphenyl)-omega-hydroxy-branched	Alkylphenols
70225-14-8	diethanolamine perfluorooctane sulfonate	Perfluorinated compounds
71945-81-8	Phenol, 4-(1,3- dimethylpentyl)-	Alkylphenols
72624-02-3	Phenol, heptyl derivs.	Alkylphenols
72861-06-4	Phenol, 4(1,1,2,2tetramethylpropyl)-	Alkylphenols
7311-27-5	2-[2-[2-(4-nonylphenoxy)ethoxy]ethoxy]ethoxy]ethanol	Alkylphenols
75-15-0	Carbon disulphide	
761-44-4	Tripropyltin hydride	Tin compounds
76-87-9	Triphenyltin hydroxide	Tin compounds
77-58-7	Dibutyltin (dilaurate)	Tin compounds
79-94-7	Tetrabromobisphenol A (TBBPA)	Bisphenols, Polyhalogenated aromatics
80-05-7	Bisphenol A	Bisphenols
80-09-1	Bisphenol S	Bisphenols
84-61-7	dicyclohexyl phthalate (DCHP)	Phthalates
84-66-2	diethyl phthalate (DEP)	Phthalates
84-75-3	dihexyl phthalate (DHP)	Phthalates
84852-15-3	4-nonylphenol, branched	Alkylphenols
854904-92-0	Phenol, 4-(1- ethyl-3- methylbutyl)-	Alkylphenols
854904-93-1	Phenol, 4-(1,2- dimethylpentyl)-	Alkylphenols
857629-71-1	Phenol, 4-(1,4- dimethylpentyl)-	Alkylphenols
861010-65-3	Phenol, 4-(1- ethyl-2,2- dimethylpropyl)-	Alkylphenols
861011-60-1	Phenol, 4-(1,1,2- trimethylbutyl)-	Alkylphenols
87-86-5	pentachlorophenol (PCP)	Polyhalogenated aromatics
9002-93-1	Glycols, polyethylene, mono(p-(1,1,3,3-t = Octoxynol = Poly(oxy-1,2-ethanediyl), alpha-(4-(1.1.3.3.-tetramethyl-butyl) phenyl)-omega-hydroxy-	Alkylphenols
900-95-8	Triphenyltin acetate	Tin compounds
9016-45-9	Nonylphenol, ethoxylated	Alkylphenols
9036-19-5	Glycols, polyethylene, mono((1,1,3,3-tet = Poly(oxy-1,2-ethanediyl), .alpha.-[(1,1,3,3-tetramethylbutyl) phenyl]-omega.-hydroxy-	Alkylphenols
90481-04-2	Phenol, nonyl-, branched	Alkylphenols
911370-98-4	Phenol, 4-(3- ethylpentyl)-	Alkylphenols
911371-06-7	Phenol, 4-(1,2,2- trimethylbutyl)-	Alkylphenols
911371-07-8	Phenol, 4-(1,3,3- trimethylbutyl)-	Alkylphenols
91-20-3	Naphthalene	Polyaromatics
94-13-3	Propylparaben; propyl 4-hydroxybenzoate	Parabens
94-26-8	Butylparaben; butyl 4-hydroxybenzoate	Parabens
98-54-4	4-Tert-Butylphenol	Alkylphenols

Malmö stad